

Рівненський державний гуманітарний університет
Художньо-педагогічний факультет
Кафедра івент-індустрії, культурології та музеєзнавства

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття (бакалаврського рівня) вищої освіти

на тему:

СОЦІОКУЛЬТУРНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ (НА ПРИКЛАДІ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ)

Виконала: здобувачка вищої освіти
галузі знань 02 «Культура і мистецтво»
спеціальності 028 «Менеджмент
соціокультурної діяльності»
денної форми навчання

Туча Діана

Науковий керівник:

к. п. н., доцент **Тюска В.Б.**

Рецензент:

Рівне - 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ.....	10
1.1. Соціокультурна діяльність в сучасних умовах як предмет наукового дослідження	10
1.2. Соціокультурна сфера Хмельниччини	21
РОЗДІЛ II. СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ДОСВІД ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ.....	31
2.1.Соціокультурні практики регіону за умов суспільної трансформації.....	31
2.2.Сучасні технології Хмельницького МБК як фактор соціалізації молоді.....	50
ВИСНОВКИ.....	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ.....	67
ДОДАТКИ.....	75

ВСТУП

Актуальність дослідження теми. У період військового вторгнення армії РФ в Україну та інформаційної війни, пріоритетним є забезпечення культурного фронту у боротьбі за свободу і незалежність України в умовах війни проти російських окупантів для формування розвивально-виховного, інформаційно-патріотичного та морально-духовного середовища з урахуванням соціокультурних цінностей держави.

Питання соціокультурної діяльності є сьогодні актуальним серед регіонів в Україні. Для ефективного культурного розвитку територій виникає потреба у створенні інноваційних форм соціокультурної діяльності, можливості промоції креативних індустрій та підвищення обізнаності про них серед мешканців громади. І в цьому плані регіональна культурна практика демонструє свої ініціативи, які якісно будуть позиціонувати країну в системі міжкультурної комунікації, міжнаціональних взаємин.

Сьогодні в Україні спостерігається зрушення в напрямку розвитку галузі життєзабезпечення населення. Суттєвих змін зазнала сфера послуг у процесі децентралізації на потреби національного ринку.

Ці процеси створюють чіткі передумови для формування в Україні широкої мережі комерційних установ різних форм власності з метою надання різноманітних послуг населенню. Їх активний розвиток позитивно впливає на загальний соціально-економічний розвиток краю.

Серед секторів ринку послуг, які ще не встигли перепозиціонуватися відповідно до актуальних потреб споживачів і ще не повністю подолали наслідки зовнішніх і внутрішніх кризових явищ, є сфера культури та мистецтва. Однак підкреслення функцій цього сектору (культурні заклади, клубні мережі, національна культура, подієвий та «зелений» туризм, фестивальні комплекси, місцева гастрономія, місця сакрального та природного значення тощо) може представляти великий потенціал для

соціально-культурної основи розвитку об'єкта соціокультурної інфраструктури країни та її економічного зростання.

Продовжуючи розгляд поставлених питань, зазначимо, що культура і мистецтво, як складні суспільні явища, потребують комплексного дослідження рівня їх розвитку та структури. Водночас інституційні мережі та інституції культури також мають активізувати свій потенціал і знайти своє місце в національній культурній ніші, оскільки інституційні мережі в більшості регіонів сьогодні не виконують своїх провідних функцій. Причини цього різні: і брак спеціалістів, і небажання працівників закладів культури самим здобувати професійну освіту і на цій основі стати корисними населенню області, і надто мала заробітна плата не дає можливості перетворити клубний заклад у справді потрібний осередок організації дозвілля.

Соціокультурна діяльність вимагає пошуку нових форм презентації на регіональному рівні. Визначення досліджуваної теми саме як соціокультурної діяльності закладів культури (на прикладі Хмельниччини), виявлення творчого потенціалу регіону з акцентом на культурному середовищі є сьогодні доцільним і актуальним. Тож важливо системно проаналізувати проблеми функціонування галузі, особливості її територіальної організації та на базі цього напрацювати дієві механізми соціокультурної діяльності.

Стан розробленості теми. Дослідження окресленої теми засвідчило інтерес науковців до проблематики культурного середовища. Структуру культурного середовища подають О. Гриценко [9], Ю. Москвічова [22], О. Степанова [35], Н. Цимбалюк [43; 44] виокремлюючи в ньому різноманітні форми культури, але усі вони констатують визначальний вплив культурного чинника на сучасний простір і його важливої ролі у становленні держави.

Основу дослідження культурологічного аналізу становлять праці таких дослідників: С. Безклубенко [2], М. Бровко [2], С. Виткалова [5;6], В. Шейко [48] та інших.

Загалом систематизується термінологія понять і детермінанти дослідження в науковому дискурсі. Складність розмежування понять «соціокультурна діяльність», «культурні індустрії» визначають І. Петрова [26-28], Н. Кочубей [15], Ю. Щербина-Яковлєва [46;47] та інші. Попри дискусійність і відсутність єдиної думки щодо розуміння дефініцій і детермінант соціокультурної діяльності у культурологічному аспекті, явище потребує уточнень.

На пріоритетності культурних індустрій, культурних практик і культурному потенціалі наголошують О. Копієвська [37], А. Щербина [46] та інші.

Результати наукових пошуків з проблем культурно-дозвілєвої діяльності розкривають у спільній монографії «Культурно-дозвілєва діяльність у сучасному світі» [16] С. Килимистий, В. Чебан, М. Ковальова, С. Оборська. На основі культурологічних досліджень автори узагальнюють теоретико-методологічні, історичні та практичні напрацювання з питань трансформації культурно-дозвілєвих практик, здійснюють аналіз технологій культурно-дозвілєвої діяльності.

Стратегії, інновації та розвиток творчих індустрій у своїх дослідженнях висвітлюють О. Бойко [3], управління закладами культури досліджено С. Скрипник [39] та інші.

До цієї серії праць слід додати наукові чи публіцистичні розвідки вчених-краєзнавців, чиї праці зосереджуються на локальних частинах культурно-мистецького життя, формах локалізації культурних практик у сучасних умовах, специфіці їх популярності, деяких із існуючих на сьогоднішній день Проблеми, що фактично обмежують повний розвиток культурного потенціалу людини.

Доктор культурології С. В. Виткалов у науково-публіцистичних працях досліджує локальність культурного простору Рівненської області часів незалежності, мистецький потенціал регіону та сучасні культурні процеси, значима роль освіти в цьому процесі [5]. Розкрито сутнісні та

соціальні ролі інституцій культури в сучасному просторі регіону у монографії С.В. Виткалова «Вища освіта України: регіональний дискурс» [5] в якій акцентується на ролі освітнього потенціалу, недостатнє врахування саме освітнього сегменту у процесі реформування галузі, зокрема регіонів.

На важливості професійної підготовки фахівців культурної сфери також наголошує В. Любарець у своєму дисертаційному дослідженні [19]. Автором обґрунтовано теоретичні та практичні засади професійної підготовки майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності в умовах інформаційно-освітнього середовища.

Для дослідження теми цікавими стали праці вітчизняних дослідників, об'єктом уваги яких є клуби, клубна діяльність та клубні практики. Так, уваги заслуговує дисертаційне дослідження української дослідниці культуролога Л. Поліщук, яка розкриває соціально-культурну діяльність клубів України (кін. ХХ ст. – поч. ХХІ ст.) [32].

Функції та соціально-культурну природу функціонування клубних закладів висвітлено в роботах вище згаданих науковців С. Виткалова, В. Виткалова. Саме в цих виданнях акцентується увага на низці питань функціонування мережі, наголошується на появі останнім часом нових форм культурної діяльності та специфіці функціонування галузі в умовах відповідного трансформаційного процесу.

Варті уваги регіональні дослідження С. Задворного [11], де автором подано культурну сферу Хмельниччини. Також, назвем місцевих краєзнавців Л. Баженова, Ю. Блажевич [41], С. Єсюніна, Є. Сохацьку [42] ; В.В. Павлюк із Шепетівки; В.Я. Мех; О.О. Бахилеській із Старокостянтинова.

Лев Васильович Баженов, як відповідальний редактор, щорічно забезпечує вихід у світ науково-краєзнавчі збірники – «Краєзнавець Хмельниччини» (13 вип.), «Хмельницькі краєзнавчі студії» (32 вип. у 2023 р.) [41;42]. У збірниках містяться краєзнавчі та наукові матеріали членів Хмельницької організації Національної спілки краєзнавців України та доробки краєзнавців з інших регіонів.

Ми використовували також значний **обсяг джерельної бази**: матеріали роботи Хмельницького МБК, звіти, плани, афіші; звітна документація управління відділу культури Хмельницької міської ради, посилання на які надано в тексті нашої роботи.

Численні електронні ресурси також можна віднести до джерельної бази, які в переважній більшості стосуються оперативної інформації стосовно проведення заходів в закладах культури; соціальні мережі, блоги, фейсбук, посилання на які подано в нашому дослідженні. Однак, проблематика соціокультурної діяльності Хмельниччини на сьогодні є недостатньо дослідженою, що й обумовило наш інтерес до цієї теми.

Об’єкт дослідження - соціокультурна діяльність в Україні.

Предмет дослідження – особливість соціокультурної діяльності в закладах культури Хмельниччини.

Метою роботи є специфіка соціокультурної роботи закладів культури Хмельниччини.

Завдання дослідження:

- визначити соціокультурну діяльність в сучасних умовах як предмет наукового дослідження;
- проаналізувати соціокультурну сферу Хмельниччини;
- охарактеризувати соціокультурний досвід закладів культури Хмельниччини;
- розкрити сучасні технології Хмельницького МБК як фактор соціалізації молоді;
- проаналізувати соціокультурні практики регіону за умов суспільної трансформації.

Методи дослідження. Для вирішення основних завдань застосовувалися загальнонаукові та конкретно-наукові методи: описовий метод і метод узагальнення; джерелознавчий та метод термінологічного аналізу (для вивчення понятійного апарату галузі); статистичний, порівняльний методи, опираючись на які нами було отримано наявні результати.

Практичне значення роботи полягає в тому, що опрацьований матеріал може бути використаний у подальшій розробці окресленої проблематики; для підготовки лекційних матеріалів, практичних занять з дисциплін культурологічного циклу у закладах вищої освіти.

Матеріали бакалаврського дослідження були апробовані на наукових конференціях:

- **Туча Д.** Специфіка організації соціокультурної діяльності на Поділлі: досвід Хмельниччини. *Феномен культури постглобалізму*: Програма III Міжнародної наук.- практи. конф. м. Київ, Маріупольський державний університет, 22 листопада 2022р. Київ: МДУ, 2022. 38 с. С. 32.

- **Туча Д.** Сучасний досвід діяльності Хмельницького МБК. Програма звітної наукової конференції викладачів, співробітників, докторантів, аспірантів та студентів Рівненського державного гуманітарного університету за 2022 рік (18-19 травня 2023 року). Рівне: РДГУ, 2023. 116с. С.76.

Структура дипломної роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури та джерел, додатків.

У **вступі** розкривається і обґрунтовується актуальність обраної теми дипломної роботи, встановлені предмет та об'єкт, мета і завдання, методи дослідження, практичне значення, апробація дослідних матеріалів.

Перший розділ дипломної роботи «**Теоретичні аспекти соціокультурної діяльності закладів культури**» присвячений вивченню соціокультурної діяльності в сучасних умовах як предмету наукового знання, системі організації соціокультурної діяльності в установах культури Хмельниччини.

Матеріал другого розділу «**Соціокультурний досвід закладів культури Хмельниччини**» аналізує форми соціокультурної діяльності регіону з боку клубної, музейної, бібліотечної та іншої діяльності за умов суспільної трансформації, розглянуто сучасні технології Хмельницького МБК як фактора соціалізації молоді.

У **висновках** підводяться підсумки проведеного дослідження. Загальний обсяг роботи – 82 сторінки; список використаної літератури та джерел - 76 найменувань.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ

1.1. Соціокультурна діяльність в сучасних умовах як предмет наукового дослідження

В умовах суспільної модернізації та децентралізації управління соціокультурними процесами, соціокультурна діяльність є важливим фактором його функціонування та розвитку. Саме така ситуація вимагає цілісного уявлення про системи соціокультурної діяльності з точки зору теорії, організації, методичного забезпечення та забезпечення умов для створення організованого дозвілля різних категорій населення. Соціокультурна діяльність як діяльність, створена людиною та для людини, є однією з проблем у галузі культури, яка мало досліджується вченими, оскільки теорія соціокультурної діяльності є відносно молодого галуззю культурологічних знань.

Проблема соціокультурної діяльності у сучасній вітчизняній науковій літературі вивчалася у дослідженнях О. Бойко [3], Н. Кочубей [15], Д. Малкова [20], Т. Спіріної [38] та ряду інших як вітчизняних, так і закордонних дослідників.

Думки теоретиків і дослідників соціокультурної діяльності щодо природи «соціокультурної діяльності» дещо розділилися, тому доцільно розглянути це питання. Для вчених характерно твердження, що соціокультурна діяльність складається з двох основних компонентів - «соціальна робота» і «культурна діяльність». Для науковців характерним є твердження, що соціокультурна діяльність складається з двох основних частин – «соціальна робота» і «культурна діяльність» [15, с.39].

Як зазначав О. Бойко, це особливий процес активної участі людини в культурі, який здійснюють не тільки соціальні інститути, а в більшості випадків суспільство [3, с. 72].

У праці Н. Кочубей комплексний аналіз функціональної значущості соціокультурної діяльності характеризується певною ідеологією, що

відображає цілі та функції соціальної політики держави у сфері культури та дозвілля, що визначає важливість реформування соціально-економічної та соціальної країни Шляхи, засоби та способи здійснення цих заходів під умови життя [15 с. 17].

Наука, освіта і практика органічно втілені в структурі соціально-культурної діяльності. Предметна область цієї науки пов'язана з культурно-освітньою роботою, і з часом з'явилися нові напрямки, спрямовані на наукову, освітню та практичну діяльність: культурно-дозвіллева діяльність, соціальна педагогіка, культуросоціологія, прикладна культурологія та ін. [15, с. 17].

Поняття «соціокультурна діяльність» охоплює широке коло питань, не маючи чіткого тлумачення, але кожне існуюче збагачує свій зміст, подібно до неоднозначного тлумачення поняття «культура».

Відповідно до Закону України «Про культуру» культурна діяльність або діяльність у сфері культури визначається як творча, господарська, наукова, бібліотечна, інформаційна, музейна, освітня, культурно-дозвіллева та рекреаційна діяльність, спрямована на створення, відтворення, розповсюдження, презентацію, популяризація, збереження та використання культурних надбань і культурних цінностей для задоволення культурних потреб громадян [1]. Соціальна робота – це галузь наукових знань, у якій професійна діяльність спрямована на підтримку та надання кваліфікованої допомоги будь-якій особі, групі людей чи спільноті з метою розширення чи відновлення їхньої соціальної життєдіяльності, сприяння реалізації громадянських прав, попередження соціального відчуження [15]. Власне, на перетині культурної діяльності, соціальної роботи та соціальної педагогіки перебуває соціокультурна діяльність.

Фактично соціокультурна діяльність є місцем перетину культурної діяльності, соціальної роботи та соціальної педагогіки. Соціокультурна діяльність – це процес залучення людини до культури та активного включення її в процеси, що здійснюються суспільством та його соціальними інститутами.

З позиції В. Чебана (співавтора тематичного дослідження «Культурно-дозвіллева діяльність у сучасному світі»), кожна людина різною мірою

виступає як суб'єкт соціально-культурної діяльності, бере участь у суспільному житті, чим реалізує особисту соціальну та культурологічні проблеми якості освіти [16, с. 135].

Сьогодні соціально-культурну діяльність можна розглядати як окрему підсистему загальної системи соціалізації людини, соціального виховання та освіти. Це найважливіша функція державних і недержавних інституцій, сфера численних громадських кампаній та ініціатив, спосіб проведення вільного часу різними групами людей [24].

Згідно з основною ідеєю теорії систем, повна соціальна та культурна система складається з багатьох елементів, які пов'язані між собою різними взаємозв'язками. Це загальна сукупність станів багатьох соціальних і культурних компонентів, таких як:

- кінцеві елементи (активна та масштабна культурна діяльність людей), взаємозв'язки елементів (соціокультурні зв'язки, людські стосунки, культурний обмін, взаємодія, спілкування тощо);
- функціонування елементів загальної системи (для збереження культури потрібні певні культурно-нормативні дії);
- межі (розширення можливостей залучення людей до культурних процесів);
- підсистеми (кількість самодіяльних творчих колективів, любительських об'єднань і клубів за інтересами та інших клубних організацій);
- середовище (створення умов для культурної діяльності, взаємодії з сусідніми соціокультурними системами) [17, с. 47].

Отже, соціокультурне середовище та культурну сферу можна розглядати як ресурси соціального розвитку, основною метою якого є вдосконалення структури соціального світу.

О. Щербина-Яковлева, М. Ключко Враховуючи соціокультурну діяльність, у авторській методиці визначення змісту поняття, спираючись переважно на такі основні напрями: навчальний предмет із певною логікою та структурою, історично сформований галузь наукового знання, теорія,

розроблена в результаті зусиль дослідників-теоретиків і практиків у галузі культури, соціальної практики [47, с. 105].

У широкому розумінні соціально-культурна діяльність – це певна система дій, що відображає завдання державної соціальної політики у сфері дозвілля та культури, не лише визначає спосіб її реалізації, а й визначає спосіб реалізації людей у культуру. За цих умов соціокультурна діяльність має стимулювати розвиток культури та економіки, зміцнювати та посилювати демократичні процеси в Україні. У свою чергу, культурне дозвілля в сучасному суспільстві є важливим чинником збереження та розвитку пам'яток історії та культури, а також соціальної сфери. Д. Малков підкреслив, що сучасна соціокультурна діяльність характеризується новим рівнем якісного розвитку можливостей використання різноманітних форм соціокультурного дозвілля. [20, с. 199].

На думку Н. Цимбалюк, об'єкти дослідження соціології дозвілля визначаються як культурно-дозвіллева діяльність, що поділяється на власне дозвіллеву діяльність (споживання, відтворення та створення феноменів культури) та організаційно-культурну діяльність, пов'язану з організаціями. Соціокультурне середовище та культурно-дозвіллева ситуація, в якій відбувається процес дозвілля [43, с. 31].

О. Бойко, у свою чергу, соціально-культурну діяльність розглядає як діяльність, у якій соціальні суб'єкти створюють, зберігають, передають, розвивають (використовують) культурні цінності [3]. Багато разів термін «дозвіллева діяльність» в літературі вважається синонімом «культурно-дозвіллевої діяльності». Але цей термін має більш вузький обсяг, ніж соціокультурна діяльність, оскільки позначає поведінку фахівців у сфері культури в процесі виховання культури дозвілля, а також розвиток сфер дозвілля, пов'язаних з різними видами мистецтва [3]. Ця точка зору дуже поширена у сфері соціально-культурної діяльності. Більшість сучасних наукових шкіл по праву вважають дозвіллеву діяльність частиною соціально-культурної діяльності.

У свою чергу, О. Козаренко соціально-культурну діяльність розглядає як діяльність, у якій соціальні суб'єкти створюють, зберігають, передають і використовують культурні цінності [14, с 58].

І. Петрова, аналізуючи зміст дозвілля як соціокультурного феномену в контексті життєдіяльності людини, виокремила кілька параметрів дозвілля: сім'я (виховання дітей, влаштування сімейного побуту), освіта (набуття певних знань і вмінь для підвищення продуктивної діяльності). культура, самоосвіта); політичний (участь у політичних заходах, акціях, формування громадської думки); моральний (релігійні організації); естетичний (відвідування музеїв, бібліотек, виставок, концертних залів), фізичний (оздоровлення в санаторіях, зміцнення оздоровчий, відвідування спортивних закладів), науково-технічний, соціальний (участь у суспільному житті), економічний (проведення дозвілля на замовлення) [26, с. 19-26].

І. Петрова стверджує, що дозвілля є активною комунікативною сферою, яка забезпечує комунікативні потреби особистості. У широкому сенсі поняття «діяльність» відноситься до будь-якої системи діяльності і, безумовно, може використовуватися для опису та аналізу дуже широкого кола явищ, у тому числі педагогічних і соціокультурних [26, с.26]. 29].

Будь-яка діяльність містить цілі, засоби, результати і сам процес діяльності. О. Козаренко пропонує розглядати соціокультурну діяльність двояко: у широкому розумінні – як спосіб існування людини, як систему успадкованого досвіду, як матеріальне та духовне середовище, що сприяє становленню особистості, у вузькому значенні. - як специфічна форма життєдіяльності народу, тобто збереження та використання культурно-історичної спадщини (музеї, бібліотеки, архівні служби, національні та місцеві традиції), мистецька освіта, творчість, організація дозвілля та відпочинку, захоплення, національності, народні промисли, ремесла, а також забезпечення їх існування і розвитку (управління, економіка, підготовка і перепідготовка фахівців) та формування їх професійної спрямованості як об'єктів і суб'єктів соціокультурної діяльності [14, с. 98].

Дослідники зазначають, що етимологія терміна «соціокультурна діяльність» із самого початку передбачає активний характер процесів, що відбуваються в галузі, та розвиток професійних напрямків. Структурно діяльність протікає за трьома основними напрямками [14, с.103]: економічний, рентабельність, самоокупність, матеріальна забезпеченість, ефективність та інші категорії домінують в характеристиках соціокультурної діяльності, гуманітарний, що охоплює широкий спектр соціальної та культурної діяльності. і сучасні технології, що включають набір вихідних концепцій, принципів і функцій, галузевих методів, вітчизняний і зарубіжний досвід соціальної роботи, дозвілля, соціальної та культурної сфер Концепції менеджменту в сфері культури, централізації та децентралізації, демократії та автономності, контроль та звітність, соціокультурна діагностика, прогнозування та проектування, взаємозв'язки з соціокультурними системами [14 с. 107].

Розглянемо методологічний взаємозв'язок в умовах розвитку соціальної та культурної діяльності - це взаємозв'язок принципу, функції, технології відповідно до основних закономірностей соціальної історії та культурного розвитку.

Соціокультурна діяльність базується на фундаментальних принципах, стверджує Н. Світайло [33, с. 29-31]:

- 1) принцип культурної інтеграції (мета — залучення індивідів до всіх форм культурного життя та діяльності);
- 2) гуманітарні принципи (мета – гуманне ставлення до людей, визнання їх прав, допомога незахищеним верствам населення);
- 3) дотримання принципу природокористування (мета — врахування віку, статі, психофізіологічних особливостей особистості, опора на позитивні начала, розвиток індивідуальної ініціативи та самостійності);
- 4) принцип первинності загального інтересу в процесі оволодіння духовно-моральними цінностями;
- 5) принципи особистісного всебічного культуротворення, самоорганізації та самоствердження;

6) гуманізація змісту соціокультурної діяльності та її виховного потенціалу з урахуванням індивідуальних інтересів, потреб і установок;

7) принцип діалектичної єдності та спадкоємності історії культури, соціального виховання та національного досвіду, традицій і новаторства;

8) принцип публічного державного співуправління соціокультурною діяльністю, забезпечення децентралізації та суверенітету регіональної політики в соціокультурній сфері.

До основних функцій соціокультурної діяльності дослідники відносять [15, с. 98]:

1) Комунікативна функція (відноситься до реалізації потреб людей у спілкуванні);

2) Інформаційно-освітня функція (продовження, доповнення та поглиблення знань та інформації, отриманих з навчальних закладів та інших джерел, за допомогою бібліотеки засобів, форм і методів набуття знань, умінь, компетенцій);

3) Культурна функція (пов'язана з розвитком духовних сил і здібностей, з активною творчою діяльністю, творчою освітньою діяльністю дітей.

4) Рекреаційно-оздоровчі функції (включаючи розробку та реалізацію різноманітних розваг, ігор, оздоровчих та дозвіллевих проектів для різних груп людей з метою відновлення фізичних сил, витрачених під час роботи, та усунення виробничого навантаження).

У найзагальнішому вигляді соціокультурну сферу суспільства можна представити як континуум трьох підсистем: інституційної, операційної та технологічної [33, с.34 с)

Зупинимося на розгляді інституціональної підсистеми, а саме соціально-культурних установ. Серед них [15, с.107]:

1. Соціальні інституції духовного виробництва: науково-дослідні установи (академії, науково-дослідні інститути, лабораторії тощо); мистецькі заклади (театри, кіностудії, філармонії, цирку, художні студії, аматорські студії, клуби тощо); інші мистецькі об'єднання.

2. Освітньо-виховні установи: навчальні заклади (школи, середні школи, гімназії, училища, коледжі, НДІ, університети тощо); дошкільні навчальні заклади; додаткові навчальні заклади (будинки і палаци дитячої творчості, школи мистецтв, музичні школи), танцювальна студія, дитяча дослідна станція, дитяча залізниця та ін.).

3. Наукові та освітні установи: музеї, історико-меморіальні зали, виставкові зали; бібліотеки, читальні; аудиторії, зоопарки тощо.

4. Заклади охорони та зберігання культурних цінностей: заповідники, екологічні культурні центри, архіви, реставраційні майстерні тощо.

5. Засоби поширення культури: засоби масової інформації (телебачення, радіо, періодичні видання тощо); книжкові видавництва, книжкові магазини; інформаційно-обчислювальні центри тощо.

6. Культурно-дозвілєві заклади: клуби культури, будинки культури, палаци культури, парки культури, кінотеатри; центри дозвілля молоді, ігротеки, художні та творчі музеї; концертні заклади, місця святкування тощо.

7. Відомчі культурно-освітні заклади: медичні коледжі, педагогічні коледжі та ін., будинки творчих працівників (письменників, художників, композиторів, акторів та ін.).

8. Реабілітаційні та спортивно-відновлювальні заклади: пансіонати, будинки відпочинку; табори відпочинку, заклади дозвілля; спортзали, пляжі та ін.

9. Туристичні місця: готелі, мотелі, кемпінги, туристичні бази тощо.

10. Розважальні та комерційні місця дозвілля: концертні зали, танцювальні зали, казино, ресторани, кафе та інші центри дозвілля.

11. Специфічні канали впливу на культуру сім'ї та дитинства: масове тиражування художніх творів через телебачення, фільми на касетах, Інтернет тощо; використання мультфільмів, дитячої літератури, комп'ютерних та інших ігор для проведення дозвілля дітей; реклама одягу, зовнішнього вигляду, прикраси для дому тощо.

12. Реклама [15, С. 107].

Ю. Москвічева підкреслила, що соціально-культурна діяльність – це сфера, яка потребує використання різноманітних організаційних та управлінських прийомів. Менеджери СКД повинні не лише володіти глибокими теоретичними знаннями та вільно пересуватися у соціально-культурному просторі, а й мати менеджерів, організацій культурного простору чи навіть професійна якість психологів — якість викладання. Фахівці вживають поняття «технологія» щодо соціокультурної діяльності для позначення засобів, форм і методів соціокультурної діяльності, які використовуються у творчому, освітньому, виховному, рекреаційному процесах [22, 124].

Отже, соціокультурні технології забезпечують формування механізмів трансляції культурних норм і цінностей, соціокультурної поведінки та обміну досвідом.

Загалом технології, які використовуються у сфері культури та дозвілля, можна розділити на кілька широких категорій: родові, функціональні та диференційовані [22, с.126]:

1) Загальні прийоми, зосереджені на найбільш типових процесах культурно-оздоровчої діяльності (наприклад, процес впровадження механізмів державного обліку в практику культурно-оздоровчих установ);

2) Ядро функціональної (виробничої) технології охоплює всі напрями культурно-дозвіллевої діяльності, тобто сукупність методів і засобів реалізації певного змісту сфери культури і дозвілля (таких як технології інформаційної, пізнавальної та освітньої діяльності), технології самодіяльної творчості та деякі інші);

3) Диференційовані методики – це підходи до різних категорій населення та різних вікових груп.

Слід зазначити, що класифікація технологій, що використовуються в соціокультурних просторах, визначається цілями, змістом, засобами та методами соціокультурної діяльності.

До соціокультурних технологій Н. Світайло відносить культуру, збереження культури, розваги, соціальний захист та реабілітацію, менеджмент, дослідження, дизайн, комунікацію, етнокультуру, освіту, інформацію,

демонстрацію, інновацію [33, с. 36] Культуротворчі прийоми широко використовуються на всіх етапах особистісної соціалізації, починаючи з ранньої соціалізації дітей і закінчуючи завершальним етапом - закінченням пенсійного віку. Вони виконують багато найважливіших функцій, пов'язаних не тільки з формуванням особистості, а й з розвитком її творчих здібностей. Прийоми художньо-творчої діяльності можуть позитивно впливати на розвиток емоційно-чуттєвої сфери людини, процес духовного виховання, емоційного вдосконалення, когнітивних сторін особистості.

Художньо-розвивальні методики забезпечують участь дітей і дорослих у всіх формах творчої реалізації та соціальних ролей, у всіх можливих напрямках творчого саморозвитку (творча студія), методи збереження культури засновані на створенні та збагаченні культурних цінностей. , у поєднанні з цими цінностями пов'язані з дослідженням, збереженням і відтворенням, засвоєнням і використанням культурної спадщини. Технологія відпочинку та оздоровлення базується на психопедагогічних законах розваг та ігор, фізичної культури та оздоровлення, мистецтва та споглядальної діяльності для забезпечення та підтримки життєвої сили людини. О. Копієвська стверджує, що освітня технологія в широкому педагогічному розумінні соціокультурної діяльності – це спеціально організований процес, який забезпечує взаємодію індивідів і груп. У вузькому педагогічному розумінні педагогічна технологія - це механізм розвитку соціально значущих якостей, культурних норм і цінностей у дітей, підлітків або дорослих.

У вузькому педагогічному розумінні педагогічна технологія – це механізм формування соціально значущих якостей, культурних норм і цінностей, передачі соціокультурної поведінки та обміну досвідом у дітей, підлітків і дорослих [37, С. 68]. Крім того, ще однією характеристикою сучасної соціально-культурної ситуації є поступова активізація різноманітних інформаційних технологій, вплив яких позначається на всіх сферах життя людини. Інформаційні системи зближують людей, спрощують взаємозв'язки та підвищують глобальну синхронність подій. Соціальні простори стають дедалі більш інтегрованими, змушені розвивати спільний засіб для свого розвитку не

лише у фізичному, а й у духовному (Інтернет-конференції, віртуальні виставки та тури, вебінари тощо) [37, с. 71].

На сучасному етапі розвитку суспільства проектна технологія активно застосовується в різних сферах життя. Технологія соціокультурних проектів спрямована на створення умов, що сприяють вирішенню завдань розвитку особистості, проблем конкретних соціальних груп, оптимізації соціокультурного та соціально-психологічного середовища людини, створення умов для соціокультурної самодіяльності людини.

Н. Івановська, В. Шульгіна, О. Яковлєв описують теорію та практику соціокультурного дизайну в мистецтві з позицій культурології та мистецтвознавства [13, С. 98]. У сфері організації соціокультурної діяльності необхідно використовувати різноманітні прийоми управління. Методи управління включають: - соціокультурний менеджмент є активним процесом, у якому, крім типових принципів, структур і якостей загального менеджменту, він також втілює характеристики фінансового, педагогічного, психологічного та інноваційного менеджменту.

О. Козаренко, В. Пасічник вважають, що соціокультурний менеджмент – це сукупність засобів управління відносинами і діяльністю у сфері соціокультурної, особлива взаємодія і взаємовідносини між колективом і особистістю – основним органом цієї діяльності; Методи прогнозування для вибору необхідних орієнтирів у соціокультурній діяльності; прийоми прийняття управлінських рішень для забезпечення ефективності, достовірності, економічності, своєчасності, обумовленості управлінських рішень; планування та організація, мотивація, контроль, які розкривають основні цілі, завдання, методи і прийоми реалізації планів, проектів і програм на місцях [14, С. 86].

З точки зору вищезазначених характеристик і завдань менеджера СКД на особливу увагу заслуговують соціальні технології [14, с. 89]. Вони являють собою сукупність професійних засобів впливу на людей, зумовлених соціальним ладом суспільства. Як характеристику сучасних соціокультурних технологій слід зазначити, що вони мають відповідати таким основним

вимогам: концептуальність, системність, педагогічний контроль, соціально-педагогічна ефективність, оптимальність і відтворюваність суб'єктів соціокультурної діяльності, що гарантуватиме Досягнення поставлених завдань. і цілі в окремих цільових соціокультурних сферах діяльності.

Таким чином, теоретичний аналіз праць дослідників у різних галузях гуманітарних наук свідчить про те, що основні напрями науково-методичних розробок щодо природи соціально-культурної діяльності визначені. Викладене підтверджує, що соціально-культурна діяльність є самостійною підсистемою загальної «системи соціалізації», основним завданням якої є соціальне виховання населення. Водночас соціально-культурна діяльність — це функції, які виконують державні та недержавні (приватні, громадські) інституції з реалізації національної культурної політики. В основі соціально-культурної діяльності лежить методологічний взаємозв'язок в умовах розвитку соціально-культурної діяльності — це взаємозв'язок принципів, функцій і технологій, що відповідають основним закономірностям соціально-культурного розвитку.

1.2. Соціокультурна сфера Хмельниччини

Нове розуміння культури, усвідомлення необхідності збереження культурного різноманіття розширюють можливості розвитку соціокультурної діяльності, що має вплив на соціально-культурну сферу, а також як окремий ресурс регіонального розвитку. З урахуванням культурного різноманіття регіонів України, доцільним вбачається вивчення особливостей організації соціокультурної сфери Хмельниччини.

Визначальною умовою соціокультурної діяльності на Хмельниччині є хороші можливості для розвитку, що зумовлено значною кількістю культурно мистецьких закладів та розвиненою інфраструктурою.

Використовується для характеристики місцевості поняття «простір» і «довкілля». Зауважимо, що простір і навколишнє середовище, на нашу думку, не є одним і тим же поняттям. За визначенням С. Задворного, простір – це

одна з об'єктивних форм матеріального буття, що характеризується протяжністю та об'ємом, без жодних обмежень, без перешкод у чомусь [11, с.98].

О. Кравченко звернув увагу на те, що поняття «простір» у науковому обігу має два основні виміри: як фізична величина і як метафора. У фізичному просторі розміщення, місцезнаходження, розташування та відстань є домінуючими факторами, які впливають на ймовірність взаємодії між явищами. Образно-метафоричний простір – це стандартизація поняття простору відповідно до певної культурної традиції чи ситуації, що неминуче передбачає розширення факторів, що конституюють простір [18, с.137].

Що стосується нашої позиції, то обидва аспекти важливі для активізації соціального та освітнього потенціалу. Хоча регіональний простір все ще обмежений певною територією, духовна основа його існування зумовлює можливість безперервного розвитку, особливо в ціннісно-духовному напрямі [11, с.104]. Ми застосуємо саму концепцію простору, щоб розподілити та уніфікувати його для формування соціокультурного простору країни в цілому, який може вийти на вищий духовно-ціннісний рівень завдяки високому розвитку його компонентів. На місцевому (регіональному) рівні державне управління в соціально-культурній сфері здійснює обласна державна адміністрація, до складу якої в основному входять міністерства, відомства та інші структурні підрозділи [11, с.107]:

- 1) Народне управління праці та соціального захисту населення;
- 2) управління охороною здоров'я;
- 3) Управління у справах сім'ї та молоді;
- 4) Спортивний менеджмент;
- 5) Культурний менеджмент;
- 6) Управління освіти і науки.

Управління у сфері соціально-культурної діяльності здійснюється шляхом прийняття нормативно-правових актів та вжиття відповідних організаційних заходів, спрямованих на їх реалізацію. Організаційно-

правовий порядок діяльності вітчизняних закладів культури визначається Законом України «Про культуру», оскільки ці заклади культури входять до базової мережі закладів культури. Згідно зі статтею 23 Закону «До базової мережі закладів культури на місцевому рівні належать державні заклади культури (бібліотеки, музеї, картинні галереї, заповідники, виставкові зали, театри, філармонії, концертні організації, художні колективи, кінотеатри). , кіно- та телепрокатні компанії, асоціації”[1].

Відповідно до зазначеного Закону України заклади культури створюються з метою: забезпечення розвитку сфери культури, усіх жанрів і видів мистецтва, а також цілісності національної культури; дотримання прав громадян України у сфері культури; , дотримуючись державних соціальних стандартів у сфері послуг закладів культури, забезпечувати доступність національного культурного надбання, культурних продуктів та художньої творчості [1]. Палац культури в Україні створено з урахуванням соціально-економічних, культурно-оздоровчих потреб населення за умови наявності необхідної матеріально-технічної бази, кадрів, а також відповідно до положення про надання клубних приміщень населенню. , зауваження Л. Поліщук [32 , С. 68].

Аналіз соціально-культурної сфери Хмельницької області, під яким розуміємо систему взаємопов’язаних закладів, закладів, організацій і підприємств різних форм власності, їх структурних підрозділів, художніх колективів, громадських організацій і творчих об’єднань, які безпосередньо беруть участь в організації. виробництва, розповсюдження, збереження, поширення, споживання товарів і послуг для культурних, інформаційних, мистецьких і декоративних цілей у регіональних геокультурних просторах.

У найзагальнішому вигляді соціокультурну галузь Хмельниччини можна виразити як континуум трьох підсистем.(рис. 1.1).

**Рис. 1.1. Структура соціально-культурної сфери Хмельниччини:
зформовано на основі [15, с. 32]**

Згідно статистики Управління культури і туризму Хмельницької міської ради станом на 30.01.2022 р. на Хмельниччині функціонують такі клубні заклади [58]:

Міські заклади культури клубного типу:

- Камянець-Подільський міський будинок культури;
- Нетішинський міський будинок культури;
- Нетішинський міський палац культури;
- Славутський міський палац культури;
- Славутський міський центр культури і дозвілля;
- Старокостянтинівський міський будинок культури;
- Хмельницький міський будинок культури;
- Хмельницький центр національного виховання учнівської молоді;
- Хмельницький культурно-мистецький центр “Ветеран”;

- Хмельницький Клуб мікрорайону Книжківці;
- Шепетівський міський будинок культури.

У 2019 році була розроблена Стратегія розвитку Хмельницької області на 2021-2027 роки, яка є головним плановим документом розвитку Хмельниччини на довгострокову перспективу (66, <https://www.minregion.gov.ua/wpcontent/uploads/2020/04/strategiya-rozvytku-hmelnyczkoyi-oblasti-na-2021-2027-roku.pdf>). Метою стратегії є перетворення Хмельниччини на регіон сталого економічного зростання на основі інноваційної промисловості з розвинутою туристичною інфраструктурою, великою кількістю пам'яток історії та архітектури, розбудованою мережею розважально-культурних та спортивних закладів; як інвестиційно привабливий, комфортний та безпечний для проживання та подорожей край зі сталим довкіллям.

На сьогодні сфера культури Хмельницької області розвивається в межах «Програми розвитку туризму на 2020 – 2025 рр.» (затверджена на 3 сесії обласної ради 7 скликання від 10 березня 2020 р. № 108) та «Програми розвитку Хмельницької міської територіальної громади у сфері культури на 2021-2025 роки «Нова лінія культурних змін» (<https://kult.km.ua/programa-rozvitku-hmel-nic-koji-mis-koji-teritorial-noji-gromadi-u-sferi-kul-turi-na-2021-2025-roki-nova-liniya-kul-turnih-zmin>)

У програмі визначено зміст, спрямованість та модернізацію інституційної мережі клубу, окреслено завдання активізації соціально-культурної творчості різних груп населення. Ці програми сприяють модернізації закладів культури клубного типу (запровадження нових механізмів управління: роздержавлення, приватизація, оренда баз, створення культурно-дозвіллевих комплексів), запровадженню інноваційних форм розваг для різних груп населення.

Суб'єктами його функціонування та розвитку є: органи державної влади (обласна та районні державні адміністрації, обласна та районна ради, управління культури і туризму Хмельницької міської ради, управління освіти

ОДА, відділи культури та освіти ХДА, управління культури і туризму Хмельницької міської ради), які здійснюють адміністративне управління сферою культури в області та районах, заклади культури, туризму, масової інформації, видавництва, позашкільні заклади тощо.

Окрім цього, затверджено Програму підтримки книговидання та читацької культури у Хмельницькій міській територіальній громаді «#Щодня читай українською» на 2021-2025 роки. (<https://kult.km.ua/programa-pidtrimki-knigovidannya-ta-chitac-koji-kul-turi-u-hmel-nic-kiy-mis-kiy-teritorial-niy-gromadi-na-2021-2025-roki-schodnya-chitay-ukrajins-koyu>) та Програму розвитку інформаційної інфраструктури туристичних послуг на 2021-2023 роки (https://kult.km.ua/uploads/files/2022/programa_tourism.pdf); Проект «Говорять старовинні будівлі» (<https://kult.km.ua/Projekt->)

Статистика свідчить, завдяки участі територіальних громад Хмельниччини в програмі «Нова лінія культурних змін», було відкрито філію музичної школи №1 імені Миколи Мозгового у селах Давидківці, яка розрахована на 50 учнів. Окрім цього створено 5 центрів культури і дозвілля, затверджено їх Статути та штатні розписи та 12 бібліотек – філій, 2 бібліотечних пункти централізованої бібліотечної системи у старостинських округах Хмельницької міської територіальної громади та мобільний бібліотечний пункт для обслуговування мешканців мікрорайону Ружична від бібліотеки-філії №7 (https://www.kult.km.ua/uploads/files/2022/Zvit_2021.pdf)

Створено «Мобільний консультативний центр з цифрової освіти для людей з особливими потребами» у бібліотеці-філії №11; 4 сільські бібліотеки-філії (с. Давидківці, Пирогівці, Водички, Масівці) стали офіційними хабами цифрової освіти від «Дія. Цифрова освіта». Створено комунальне підприємство «Хмельницький туристично-інформаційний центр» (https://www.kult.km.ua/uploads/files/2022/Zvit_2021.pdf).

Структура культурного центру базується на взаємодії професійної або напівпрофесійної роботи організаторів, з одного боку штатних соціальних

працівників, педагогів, керівників гуртків, а з іншого – всіх учасників розвивальних, творчих ігор. , рекреаційні та оздоровчі заходи: діти, підлітки, молодь, дорослі. З якісними змінами потреб населення пов'язане створення таких закладів культури нового типу, як соціокультурні центри та центри дозвілля. У таких закладах культури гарантується якість культурних послуг, що надаються населенню, постійне оновлення та розширення форм організації дозвілля, демократичні умови для участі особистості в активній культурній діяльності.

Загалом мережа клубних закладів Хмельницької області станом на початок 2022 р. нараховує 1083 одиниці, з них: 28 міських будинків культури; 20 районних будинків та центрів культури; 430 сільських будинків культури; 605 сільських клубів. Зменшення кількості установ мережі (на 9 одиниць), у порівнянні з попереднім роком, відбулось через закриття 7 клубних закладів у селах Малий Карабчиїв, Гута Морозівська, Кривчик, Сприсівка, Катеринівка, Городиська, Тинна Дунаєвецького району, 4 сільських клубів у селах Данюки, Івашківці, Ходаківці, Мала Колибань Хмельницького району. Відкрито 2 сільських клуби у Голубчі та Черніївці Полонського району [54].

Відзначим, із 1083 закладів культури 897 знаходяться в спеціально побудованих та 187 у пристосованих приміщеннях. Згідно звіту управління культури Хмельницької області, кількість клубів, що потребують капітального ремонту, збільшилась на 8 та складає 86 закладів, проте кількість аварійних приміщень залишилась незмінною і дорівнює 4 [54].

Розглядаючи рівень забезпечення населення районів та міст обласного підпорядкування глядацькими місцями, то він найкращий у Чемеровецькому та Старокостянтинівському, відповідно 49 та 48 місць у розрахунку на 100 жителів. Найнижчі показники у містах обласного значення від 2 (Хмельницький) до 4 (Камянець-Подільський), а серед районів у Полонському – 18 місць на 100 жителів [54]. Варто звернути увагу, що переважна частина глядацьких місць припадає на заклади культури, які розміщені у сільській місцевості, що корелюється із розміщенням населення у селах області.

В області заклади культури клубного типу мають достатній рівень матеріального забезпечення, який знижується у період соціально-економічної кризи через відсутність належного фінансування. Дозвіллевих об'єктів нараховується 3479 одиниць, в т.ч. у сільській місцевості 3129. Щодо матеріально-технічного забезпечення, то всього по області налічується 8935 одиниць технічних засобів [68].

Як показує аналіз, найменш технічно оснащеними є заклади культури клубного типу у Ізяславському, Славутському, Летичівському, Новошицькому, Старосинявському, Ярмолинецькому районах [58].

Фінансування, утримання, поточні та капітальні ремонти закладів міст, районів та сільських клубів Хмельницької області, а також придбання технічного обладнання, необхідного для нормального функціонування цих закладів, здійснюються у формі бюджетних асигнувань, спонсорська та благодійна допомога та фінансування за рахунок спеціальних фондів.

Примітною особливістю організаційно-управлінських структур є наявність суб'єктів управління та об'єктів управління. Об'єктом є уповноважений державою адміністративний орган та органи місцевого самоврядування, підприємства, установи тощо у формі місцевих громад. Основні функції управління: земельне прогнозування, планування, проектування, планування. Форма менеджменту у вузькому розумінні — менеджмент у сфері культури і мистецтва, який є процесом планування, організації, мотивації, контролю та координації для досягнення певних цілей у соціально-культурній діяльності. [О. Копієвська].

Підхід до формування менеджменту за цілями в організаціях сфери культури Хмельниччини можна розглядати на прикладах двох типів менеджменту: організації в цілому з урахуванням її взаємодії із зовнішнім середовищем та людьми (працівниками), які працюють в організації. організації. Особливої уваги заслуговує управління закладами культури Хмельницької області. Оскільки палац або будинок культури є клубним закладом, то залежно від форми власності він може перебувати у

підпорядкуванні центральних та інших органів виконавчої влади, місцевого самоврядування. Керівництво Палацом культури здійснює директор, який призначається на конкурс на посаду органом виконавчої влади, місцевого самоврядування за погодженням з місцевими закладами культури відповідно до форми власності. Функціональна спрямованість менеджменту за цілями полягає у формуванні місії (цілі), формуванні стратегічних цілей і стратегічних засобів досягнення цілей і визначається на етапі взаємодії із зовнішнім середовищем [32].

Прикладом взаємодії із зовнішнім середовищем є створення туристичних брендів та створення позитивного іміджу Хмельницького. Тому управління культури і туризму Хмельницької міської ради активно працює над реалізацією Стратегічного плану розвитку міського регіону на 2021-2025 роки, Плану соціально-економічного розвитку Хмельницької області на 2021 рік, Програма підтримки для обдарованих дітей, а також трансформація мережі закладів культури громади, надання мешканцям якісних та зручних культурно-освітніх послуг, організація змістовного культурно-мистецького дозвілля хмельничан. Популяризація культурної спадщини, народних традицій, розвиток бібліотек і музеїв, туризм. Стратегічне планування Хмельницької області є важливим для збільшення пропозиції сфери культури, набуття прогресивного досвіду формування ефективної культурної політики та сприяння соціокультурній діяльності на місцевому рівні.

Основними ознаками модернізації соціально-культурної діяльності Хмельницької області є зміни ціннісних орієнтацій, розмаїття культурних інтересів населення та диференціація культурних звичаїв. Прийняті плани та проекти демонструють напрямок діяльності та модернізацію інституційної мережі клубу, а також активізацію соціально-культурної діяльності.

Отже, соціокультурна сфера відображає основні тенденції суспільних змін, що відбувалися в Хмельниччині. Вона є багатогранною системою та включає характеристики розміщення закладів культури різних рівнів

обслуговування населення. Її основними елементами є культурно-мистецькі заклади всіх напрямків соціокультурної діяльності. Організацію та управління закладами культури Хмельницького здійснюють органи державної влади. Функціонування, фінансування міських, районних та сільських клубних установ Хмельницької області здійснюється за рахунок бюджетних асигнувань, коштів спеціального фонду, спонсорської та благодійної допомоги.

РОЗДІЛ II. СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ДОСВІД ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ

2.1. Соціокультурні практики регіону за умов суспільної трансформації

Соціокультурна діяльність вимагає пошуку нових форм презентації регіонів, таким регіоном є Хмельниччина. Хмельницька область представлена широким спектром культурно-мистецьких заходів серед місцевого населення, унікальними народними традиціями, організацією та змістовним дозвіллям усіх верств населення. Вирішальними умовами соціально-культурної діяльності Хмельницької області є хороші можливості розвитку, які є результатом великої кількості закладів культури та мистецтва та розвиненої інфраструктури (було проаналізовано у пункті 1.2).

Управлінням культури і туризму та закладами культури Хмельницької міської територіальної громади всю інформаційно-просвітницьку, соціокультурну і туристичну діяльність у 2020-2021 роках було проведено в умовах пандемії, яка зазнала трансформаційних змін. А у 2022 році діяльність було переорієнтовано відповідно до потреб та вимог воєнного стану: допомога ЗСУ, підтримка бойового духу, терапія мистецтвом і туристична діяльність для внутрішньо переміщених осіб та юних хмельничан, організація мистецької освіти офлайн, волонтерство.

На основі матеріалів преси, Інтернет-ресурсів та неопублікованих документів звітної діяльності закладів культури Хмельниччини за 2020-2022 роки, проведемо ґрунтовний аналіз соціокультурної діяльності культурно-мистецької сфери Хмельниччини за умов суспільної трансформації.

Так наприклад, Управління культури і туризму відмовилося від масових і довготривалих форм роботи і зосередилося на проведенні флешмобів, перформенсів, міні концертів, виставкової діяльності. Згідно Статистики показників Управління культури і туризму Хмельницької міської ради протягом 2022р. було проведено 382 загальноміських заходи та акції, які

виключно були присвячені видатним та знаковим для України датам і подіям [73].

Провідною установою клубного типу є *Хмельницький обласний науково-методичний центр культури та мистецтва* [70], заснований у 2003 р. на базі обласного учбово-методичного центру культури Поділля з метою формування єдиного культурного, мистецького та інформаційного простору Хмельницької області.

Основними напрямками роботи центру є: охорона та популяризація нематеріальної культурної спадщини; розширення культурно-дозвілєвої діяльності закладів культури; розвиток народної творчості; вдосконалення художньо-естетичного виховання та базової мистецької освіти підростаючого покоління; підвищення кваліфікації працівників культури району; здійснювати методичне забезпечення діяльності клубних закладів району.

Внутрішня структура складається з 7 відділів[70]: науково-методичного відділу закладів культури клубного типу, маркетингу, інновацій та видовищно-показових проєктів, редакційно-видавничого відділу, відділу перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів, відділу науково-методичної роботи закладів культури клубного типу. Навчально-методичний відділ, відділ народної творчості, відділ організаційно-технічного забезпечення. У центрі працює творчий колектив, дитяча театральна-вокальна студія, фольклорний гурт «Дай Вік».

Заклад проводить звіти, флешмоби, навчання та огляди. приклад. Конкурс обласного огляду фольклору «Стелися вінку» Хмельницької області проходить онлайн з 15 червня по 20 вересня 2021 року. У змаганнях взяла участь 21 команда, які відтворили фрагменти календарної обрядовості: веснянки, гаївки, зажинки, обжинки тощо. Фрагменти весільних звичаїв походять із родинної обрядовості. Також проводиться багато інших свят, характерних для того чи іншого регіону.

Хмельницький обласний науково-методичний центр культури і мистецтва започаткував патріотичний челендж «Ой у лузі червона калина...» (<https://honmccm.com.ua/challenge-chervona-kalina/>), який активно підтримали культурні установи області. Так, за участю мистецьких шкіл була організована патріотична акція «Нам потрібне мирне небо», безстрокова мистецька акція «Закрийте небо над Україною!». В акції взяли участь учасники фольклорного ансамблю «Вербиця», учасники класу бандури Хмельницької школи мистецтв «Райдуга» та інструментальний ансамбль «Імпреза» Хмельницької школи мистецтв (<https://khm.gov.ua/uk/content/instrumentalnyy-ansambl-impieza-uchasnykbezstrokovoyi-akcii-zakryte-nebo-nad-ukrayinoyu>).

У звітному році музичні школи №2,3 трансформувалися у *школи мистецтв «Озерна» та «Заріччя»*, що сприятиме розширенню послуг з мистецької освіти. Надано організаційну та фінансову підтримку для участі у фестивалях та конкурсах – 2978 учням, які взяли участь у 156 конкурсах різних рівнів. Здобуто 1371 перемога. Для акумуляції та обміну новітніми педагогічними ідеями та методиками, проведення низки майстер-класів вперше організовано 6 методичних об'єднань викладачів мистецьких шкіл за фахом як інноваційних майданчиків [73].

Значна увага була приділена навчанню дітей з особливими потребами. Збільшено кількість учнів інклюзивних класів (24 учні, 4 вікових категорії) у Хмельницькій художній школі.

Працівники культури провели Всеукраїнський учнівський творчий конкурс «Об'єднаймося ж, брати мої», міський відкритий конкурс дитячої творчості «Портрет мами», обласний конкурс автентичного співу «Співочий гурт», конкурс української народної іграшки та поставки «Різдвяна феєрія», міський конкурс піаністів, конкурс дитячого малюнку «Дитячі фарби», стипендіатами міської ради стали 14 студентів та 20 працівників культури та мистецтв. Школою мистецтв продовжено реалізацію проекту Мін'юсту

«Шлюб за добу», послугами в рамках якого скористалося 285 пари (у 2020 році – 257 пар) [21].

Привертає увагу палітра мистецьких шкіл, *музичного коледжу імені В.Заремби* та артистів обласної філармонії, якими було проведено вечір української пісні «Два кольори». Проведено цикл музичних вечорів, годин та літературних зустрічей, присвячених ювілейним датам українських письменників, співаків, композиторів, художників: Григорія Сковороди, Соломії Крушельницької, Миколи Леонтовича, Михайла Бойчука. Управлінням спільно з культурно-освітнім центром у м. Чеханув було організовано фотовиставку робіт з декоративно-прикладного мистецтва учнів та викладачів мистецьких шкіл міста Хмельницького у братньому Чехануві у рамках Великоднього ярмарку [73].

Створено 9 нових хорових та оркестрових програм муніципальними академічними камерним хором та естрадно-духовим оркестром. Серед них: концерт естрадно-духового оркестру спільно з камерним хором «Хочу жити без війни», авторський концерт «Голос» композитора Станіслава Ярецького з камерним оркестром обласної філармонії, «Молитва за Україну», «Герої не вмирають», що становлять ціннісні критерії, естетичний зміст високої духовності. За 2022 рік проведено 46 концертів, які всі мали благодійний характер, було зібрано 197,7 тис. грн. коштів на допомогу ЗСУ [73].

Окрім цього, започатковано безстрокову Мистецьку акцію на підтримку ЗСУ за участю професійних та аматорських колективів міста, в ході якої відбулося 118 концертів, організовано фотовиставку-продаж «Україна Переможе!». За підтримки Управління культури було проведено мистецьку акцію на підтримку українців в окупації «Міста Героїв» з виставкою плакатів та виконанням капелою у складі 50 бандуристів з міста Хмельницького хорового флешмобу до Дня захисників та захисниць України, який залучив понад 100 учасників [73].

Було запроваджено проєкт «Терапія мистецтвом»: проведено 364 майстер-класи з різних видів мистецтва і художніх технік для близько 7000 дітей та їх батьків.

Свій великий внесок зробили працівники Хмельницького обласного науково-методичного центру культури і мистецтва на базі Чорноострівської дитячої музичної школи, які провели заходи в рамках реалізації культурно-мистецького проєкту «З любов'ю до України!» (<https://honmccm.com.ua/20-kvitnia-2022-roku-onmtskim-na-bazichoronoostrivskoi-dytiachoi-muzychnoi-shkoly-provely-zakhody-kulturnomystetsko-ho-proektu-z-liubov-iu-do-ukrainy/>).

Прикметно, фольклорний гурт «Святовид» заслуженого академічного зразкового показового оркестру Збройних Сил України (художній керівник Олександр Мордюк) в рамках патріотично-мистецької акції «Час обрав нас» з концертною програмою відвідав Славутську міську територіальну громаду та м. Кам'янець-Подільський.

Для дітей-переселенців та місцевих дітей у Старокостянтинівському Центрі культури імені Володимира Ножки відбулися майстер-класи: музичний за участю викладачів музичної школи; зі спортивно-бального танцю за участю тренерів танцювального клубу «ДАНС-ЛІЦЕЙ»; виготовлення ляльки-мотанки за участю майстра-декоратора Галини Маєвської.

Важливу складову регіональних акцій, становлять творчі практики культурно-мистецьких навчальних закладів, зокрема Нетішинська школа мистецтв та Нетішинська художня школа. Їх практики заповнили мистецький простір у формі благодійного концерту «Боже, бережи Україну» на підтримку захисників України. У рамках мистецької акції «Вільне небо» на майданчику перед Ізяславським будинком культури відбувся благодійний концерт «FREE SKY».

У м. Кам'янець-Подільський продовжуються спеціальні благодійні покази сучасного українського кіно в рамках V Міжнародного кінофестивалю «Бруківка». В рамках кінофестивалю відбулася: зустріч з відомим актором

кіно і театру Дмитром Суржиковим. Глядачі подивилися 3 невеликі відеоскетчі сатиричного шоу «Бандерівські смузи» [73].

Відбулися поетичні читання у форматі вільного мікрофона, виступи подільських виконавців, презентації нових патріотичних музичних кліпів, творчі зустрічі та покази українського короткого метру.

Також слід звернути увагу на соціокультурну діяльність МКП «Кінотеатр імені Т.Г. Шевченка», протягом року відбулося 7 допрем'єрних кінопоказів, 19 конкурсних фільмів першого Хмельницького кінофестивалю; проведено 22958 кіносеансів, продемонстровано 128 кінострічок, які відвідали на платній основі 22958 глядачів, що дало можливість отримати 1024,3 тис. грн. (валовий збір) [73].

Потрібно відмітити, що зазнала змін і діяльність *монотеатру «Кут»* (м. Хмельницький). Хмельницький міський моно-театр "Кут" – стаціонарний театр одного актора, який засновано у 1993 р. Глядацький зал на 75 осіб. У репертуарі 11 моновистав. Прояв місцевої ініціативи та самоорганізації із залученням закладу реалізуються проекти: Всеукраїнський фестиваль моно-мистецтв "Розкуття", Міжнародний фестиваль моно-вистав "Відлуння", "Мистецький міст", "Нічний кут" та ін.

Протягом 2021-2022 р. у монотеатрі «Кут» зіграно 66 вистав, які відвідало 2563 глядачі, а також 5 вистав за проектом «Молода еліта міста» (400 глядачів). Було здійснено постановку моно-вистави «Відлюдько» за повістю І. Франка «Сойчине крило» та проведено прем'єрні покази, продовжувалася реалізація проектів «Молода еліта міста» та «Ветеран» [73].

Керівником і актором моно театру «Кут» В. Смотрителем. народним артистом України, проведено понад 20 вистав під час зарубіжних відряджень, які переглянули мешканці міст Словенії, Чехії, Польщі та Великобританії та біженці з України.

Муніципальним естрадно-духовим оркестром проведено 5 концертів у Давидковецькому, Пироговецькому, Шаровечківському, Олешинському, Копистинському (с. Богданівці) старостинських округах. Для мешканців

Копистинського старостинського округу (с. Копистин, Іванківці, Колибань, Мала Колибань) силами кінотеатру імені Т.Шевченка провівся показ фільму «Пекельна хоругва» та мультфільму «Викрадена принцеса» [73].

Підвищену увагу привертає діяльність *Муниципального академічного камерного хору*, які презентували хорову симфонію-перформанс «Осяяні чорним сонцем» (композитор Євген Петриченко), в якій представлені символи Донбасу. Також, артистом хору, композитором Станіславом Ярецьким ініційована значна робота щодо відродження нематеріальної культурної спадщини, а саме обробка автентичних народних щедрівок, винайдення та відновлення колядок часів УПА та створення музики на народні тексти старовинних українських колядок.

Окрім цього, слід зазначити, що соціокультурну діяльність здійснюють *бібліотечні установи Хмельниччини*. В публічних бібліотеках області продовжується реалізація волонтерських проєктів: плетіння маскувальних сіток, виготовлення оберегів для бійців, збір книг для поранених, які лікуються в лікувальних закладах міста, збір продуктів та дитячих малюнків для воїнів (<https://www.facebook.com/0-357102041082626/>), збір гуманітарної допомоги.

Фахівці публічних бібліотек проводять заходи для внутрішньо переміщених осіб (ВПО), які тимчасово перебувають у територіальних громадах Хмельниччини. У бібліотеках для ВПО відбулися творчі та поетичні зустрічі, театральні забави та спортивні розваги; майстер-класи з розпису пряників, великодньої випічки, писанкарства, аплікації, миловаріння, паперової пластики, акторської майстерності; народознавчі години, ігротеки, екскурсії, конкурси та квести за участю волонтерів, народних майстрів та жителів громад (https://www.cbs.km.ua/?dep=2&w=show_news&dep_up=3&dep_cur=19&news_id=2825).

Відкрито «Мобільний консультативний центр з цифрової освіти для людей з особливими потребами» у бібліотеці-філії №11, а також офіційні хаби цифрової освіти у 4 сільських бібліотеках-філіях (с. Давидківці, Пирогівці,

Водички, Масівці) від національної онлайн-платформи «Дія. Цифрова освіта» [73].

Практики центральної публічної бібліотеки Хмельницької міської територіальної громади стали найкращим хабом цифрової освіти в Україні, здобувши перемогу у Першому Всеукраїнському конкурсі «Української бібліотечної асоціація»; отримали перемогу в обласному конкурсі серед публічних бібліотек «Бібліотека – громаді» як краща міська бібліотека. Видано 2 випуски краєзнавчих альманахів, 4 випуски літературних альманахів та альбом «Мандруємо містом Хмельницьким» [54].

Сучасним модусом реалізації проекту «ВільноХаб» у рамках міжнародної програми «Бібліотеки як простір для дітей та молоді ВПО» стали бібліотеки-філії №10 та 12. В рамках якого відбулося 37 різноманітних майстер-класів, яких відвідало 400 внутрішньо переміщених осіб [73].

У літній період у бібліотеках Хмельницького відбулося 85 заходів у рамках акції «Бібліотечне літо», якими охоплено 1286 дітей, в т.ч. 731 з числа ВПО [54]. У співпраці з центром культури і дозвілля в Олешинському старостаті проведено три літніх таборування як для місцевих, так і для дітей та родин ВПО. В рамках програми «Сила Нації» відбулися зустрічі з воїнами ЗСУ, виставка зброї та амуніції, курси з до медичної допомоги, спільні руханки, змагання з туризму, розучування патріотичних пісень, майстер-класи тощо. Охоплено 330 дітей, у т.ч. 133 ВПО.

Сконцентровано роботу щодо піднесення престижу української культури та вивчення її маловідомих сторінок. Зокрема, у лютому поточного року відбувся II міський онлайн конкурс читців «Квітка Прометея» [55], присвячений дню народження Лесі Українки, в якому взяли участь учні загальноосвітніх та мистецьких шкіл, студенти вищих навчальних закладів громади.

Центральна публічна бібліотека Хмельницької міської громади була залучена до реалізації проекту «Інформаційна та кібербезпека» Програми

розвитку ООН (ПРООН) в рамках проєкту підтримки «Дія». Участь у 5 тренінгах, організованих бібліотекою, взяли 302 учасники, в т.ч. 194 ВПО.

Здійснено вагому роботу щодо популяризації читання та нових українських книг і авторів. Бібліотеками проведено 10 презентацій нових книг та творчих зустрічей з авторами Хмельницького та України [55]. У День Державного Прапора України відбулася акція «Жива бібліотека», «книгами» якої було 5 жінок-переселенок з різних міст України. Подія мала назву «Її історія війни», учасниці розповіли про те, як їхнє життя змінила війна. Плідним на книжковій новинки був літературний марафон «Читай українською!» до заходів якого мали змогу долучитися близько 650 учасників [73].

Хмельницька ОУНБ проводить дослідження краєзнавчого характеру. Змістовно пройшов XVI Обласний форум «Книжкова весна на Хмельниччині». Захід був присвячений Всесвітньому дню книги та авторського права. В рамках форуму відбулася низка заходів: урочисте відкриття форуму за участю представників влади, депутатів обласної ради, творчих організацій, письменників, бібліотечних та музейних працівників (http://ounb.km.ua/news/2022/2022_04_22_4/2022_04_22_4.php).

Заходи відбувались одночасно на різних майданчиках – у обласних, міських та сільських бібліотеках громад Хмельниччини, у музеях і театрах області. Так, презентовано інформаційне видання «Кіборги Хмельниччини» (Хмельницька ОБЮ <https://www.facebook.com/-357102041082626/>); відбулася зустріч з письменницею Ольгою Саліпою «Територія жінки» (Центральна бібліотека Чорноострівської селищної ради); презентація книги Олени Биць та Наталії Ничипорук «Юрівка – маленька земля на карті великої України» (Білогірська ЦБС); онлайн-гра на платформі Леаргейм та майстер-клас з популяризації краєзнавчої літератури (Хмельницька МЦБС); презентація біобібліографічного покажчика «Йду, де душі високо», присвяченого поетесі, члену НСП України Неонілі Яніцькій (Хмельницька ОБЮ <https://www.facebook.com/-357102041082626/>); презентація путівника по колекціях Хмельницького обласного художнього музею (Хмельницький

обласний художній музей); бенефіс літературного альманаху ВГО Конгрес літераторів України «Медобори» (Центральна бібліотека Полонської міської ради); презентація літературнопубліцистичного альманаху Віньковецької літературної спілки «Огневежа. Випуск 6» (Центральна бібліотека Віньковецької селищної ради); презентація анотованого каталогу видань «Книга Хмельниччини 2021»; поетичні читання «Лишить надовго власний слід...» до 80-річчя з дня народження Миколи Мачківського, українського письменника, літературознавця, журналіста, краєзнавця (http://ounb.km.ua/news/2022/2022_04_22_6/2022_04_22_6.php).

Протягом двох днів проведено 29 заходів, які відвідали понад 1300 осіб. Близько 1000 респондентів взяли участь в обласному дослідженні «Краща книга Хмельниччини» [73].

З метою організації дозвілля для дітей, молоді та усіх, хто потребує емоційної розрядки у КЗ «Центральна бібліотека» Віньковецької селищної ради стартував проєкт «LIB-space» (<https://www.facebook.com/VinkoveckaCentralnaBiblioteka>).

Однією із розвинутих підгалузей культурно-мистецької сфери Хмельниччини є театральна справа, яка являє собою комплекс заходів, спрямованих на створення, виконання та публічний показ творів театрального мистецтва. Їх поширення і збереження забезпечує умови для розвитку театральної творчості, практики театрального мистецтва.

Хмельницький обласний музично-драматичний театр ім. М.Старицького – заклад культури, опосередкована діяльність якого спрямована на створення, публічне виконання та публічний показ творів театрального мистецтва, провідна установа театральної справи міста і регіону. Відбулися благодійні покази з гаслом – «Прийди в театр – підтримай ЗСУ!», благодійний концерт на підтримку ЗСУ «Ой, у лузі червона калина» (<https://akademteatr.com.ua/novyny/>). Цікаво пройшли драми «Украдене щастя», «Ой, не ходи, Грицю, тай на вечорниці»; дитячої казки «По щучому велінню»; казки «Велике жабеня»; жарту «Як наші діди парубкували»; дитячої

казки «Дюймовочка та метелик»; комедії «Приборкання норовливої»; драмеді «Кайдаші». Артисти театру відвідали Кам'янець-Подільський міський будинок культури з дитячою казкою «Пік, Пак, Пок» та романтичною комедією «Одруження по-англійськи» [54].

Гастрольна діяльність театру нараховує понад 60 вистав, щороку понад 70 тис. глядачів переглядають понад 200 вистав діючого репертуару (в т.ч. у сільській місцевості 20 вистав переглядає 7 тис. глядачів) [54].

Набирає потужних обертів у соціокультурній діяльності Хмельницький академічний обласний театр ляльок «Дивень» (як обласний театр актора і ляльки на базі філармонії). У репертуарі класична і сучасна драматургія, українська та світова народна казка. З 2003 р проводиться раз на два роки Міжнародний фестиваль театрів ляльок "Дивень" (присвоєно почесне звання "академічний"). За рік близько 75 тис. глядачів переглядають майже 600 вистав (в т.ч. у сільській місцевості 35 вистав переглядає понад 3 тис. глядачів) [55]. Театр гастролує в Україні й за кордоном, співпрацює з вітчизняними і зарубіжними мистецькими колективами лялькарів.

Хмельницька обласна філармонія – культурно-мистецький заклад, що займається організацією концертів та пропагандою музичного мистецтва. Глядацький зал на 860 місць, концертний зал органної і камерної музики на 250 місць [75].

Хмельницька обласна філармонія розпочала серію благодійних концертів «Все буде Україна». Відбулися концерти: Академічного ансамблю пісні і танцю «Козаки Поділля», який був приурочений до Міжнародного дня танцю (<https://www.facebook.com/podilskiy.live/videos/5106186679471428>); Академічного симфонічного оркестру, хору академічного ансамблю пісні і танцю «Козаки Поділля». На ТВ7+ пройшов концерт Хмельницького академічного муніципального естрадно-духового оркестру «Разом до перемоги» в рамках благодійного марафону на підтримку ЗСУ (<https://www.facebook.com/kulturaxm/>).

Музеї та музейні комплекси Хмельниччини також зазнають трансформаційних змін у соціокультурній діяльності. На Хмельниччині зараз діє 2 Державних історико-культурних заповідника «Самчики» та «Межибіж», 19 державних музеїв, з них – 4 обласні, 10 районних, 5 міських, 284 недержавних музеї, з яких 19 носять звання «народний музей»; щороку музеї області відвідує понад 500 тисяч жителів [65].

Відповідно трансформаційні процеси відбуваються і в Хмельницькому обласному художньому музеї, у фондах якого налічується більше 6 тисяч експонатів. В залах музею експонуються твори корифеїв українського малярства, поєднання ідей фундаментального культурологічного горизонту, зібрання класиків сучасного українського мистецтва та сучасна українська графіка. Тут влаштовують свої головні екзамени-виставки і подільські митці, на яких експонують живопис, декоративно-прикладне мистецтво, графіку та інші твори -плоди своєї праці.

В свою чергу, Хмельницький обласний літературний музей зібрав експонати (більше 3 тисяч), відомості про літературне життя краю, творчість земляків, котрі зробили плідний внесок у літературне життя Хмельниччини [65].

Одним із найстаріших музеїв України (заснований у 1899 р.) є Кам'янець-Подільський історичний музей-заповідник. Його колекції нараховують понад 116 тисяч експонатів. Сьогодні в музеї зберігається 6 експонатів. У приміщеннях музею проводяться екскурсії, семінари, урочисті заходи, організовуються театральні вистави (передусім «Нічна екскурсія Старою фортецею»). Увійти до всесвітньо визнаного Міжнародного музейного довідника [65]. У травні 1994 р. на базі Шепетівського музею імені М. Островського створено обласний молодіжний культурно-просвітницький центр, який зберіг статус музею М. Островського з 25 тис. експонатів. [65].

Державний історико-культурний заповідник «Меджибж» нараховує близько 4 тис. експонатів [65]. Окрасою виставки в історичній залі є

археологічні колекції предметів черняхівської культури та Київської Русі. У залі розміщені вітрини, на яких зображено Б. Хмельницького, 12-й Охтирський гусарський полк та національно-визвольну війну. Також експонуються оригінальні твори мистецтва – ікони ХІХ-початку ХХ століть: Цар Слави, Голгофа, Воскресіння, Пантелеймон Цілитель та інші відомі київські новоцерковні іконописи[65].

Національний історико-культурний заповідник «Самчики» є одним із найкраще збережених палаців, що дозволило створити музей-садибу, який нараховує близько 2000 експонатів [65].

Городоцький історико-краєзнавчий музей (фонд 4000 од.). Працівники музею розробили 7 туристичних маршрутів історичними місцями: до залишків теплого Сарматського моря, до залишків стін фортеці Траяна та до оборонних споруд стародавнього Сатанова. Фонд Старокостянтинівського районного історико-краєзнавчого музею налічує понад 13 тис. одиниць зберігання. Експозиції музею розміщено в 5 залах [65]. За ці роки музей відвідали не лише жителі міст, області та району, а й гості з інших регіонів України та з-за кордону.

Краєзнавчий музей міста Нетішин - збирає інформацію з історії міста, зокрема з історії створення та експлуатації Хмельницької АЕС, культурний центр міста. Волочиський районний історичний музей (понад 2000 одиниць основного фонду); Новоушицький районний історичний музей (близько 2000 одиниць); Дунаєвецький районний історико-краєзнавчий музей (близько 2000 одиниць); Ізяславський державний районний історичний музей (близько 2500 одиниць)[68].

Здійсним побіжний аналіз соціокультурної діяльності музеїв області. Протягом 2020-2021 років активізовано музейну роботу у онлайн-форматі, а саме, започатковано відеоцикл «Пісенна спадщина Поділля», зйомка, монтаж та розміщення відеопроєктів на YouTube-каналі – «Museum_Web_Ex», «Традиції», «Нові імена», «ShortStories з історії», «Мистецька вітальня».

Проведено 136 екскурсій, змонтовано 59 виїзних та стаціонарних виставок, надійшло у фонди більше як 700 предметів. Музеї відвідало 17300 осіб [68.]

З поміж змістовних заходів: круглі столи та конференції, показ виставки «Наука – це вона», що стала частиною освітнього арт-проєкту ініційованого STEM is FEM. На високому рівні пройшла виставка фоторобіт обласної організації Національної спілки фотохудожників України, історична квест-гра для шкільного юнацтва «Слідами Героїв», фотодокументальні виставки, зокрем «Пробудження нації», «Українське військо - 1917-1921 рр.». Розроблено атмосферну екскурсію «Проскурів в роки Української революції 1917-1921 років» [73].

Діє Фронтва виставка в Державному історико-культурному заповіднику «Межибіж», на якій представлено обпалений вогнем український прапор, ікони, написані на ящиках з-під набоїв, гільзи та світлини українських захисників із передової (<https://susplne.media/234579-u-hmelnickij-oblastirozsliduut-fakt-obstrilu-vijskovimi-rf-obektu-kriticnoi-infrastrukturi/>). У Державному історичному музеї заповіднику м.Кам'янець-Подільському в рамках проєкту «Послухай і створи» відбулися майстер-класи для дітей-переселенців, «Великоднє курчатко-топер» та «Писанка-крапанка». У конференц-залі Національного історико-архітектурного заповідника «Кам'янець» відбулося відкриття персональної виставки художника та скульптора Івана Кляпетури, на якій представлені скульптура, живопис і графіка. Для відвідувачів відбулися: онлайн-екскурсія «Подорожуємо рідним містом» (<https://www.facebook.com/KPDIMZ/>).

Слід відмітити, що в Хмельницькому обласному художньому музеї відкрито виставку робіт фотомитців Хмельниччини, на якій представлено 80 робіт 12-ти авторів (<https://www.youtube.com/watch?v=3lDa-JGuqqk>).

У #Арт_хабі відбувся цикл заходів: лекції «Англійські пейзажні парки Поділля», «Малі міста-фортеці Поділля 16-17 ст.», «Оборонні споруди подвійного призначення: монастирі, млини, храми, синагоги» (онлайн) та «Замки Поділля» історикіні та мистецтвознавиці Катерини Липи (м. Київ);

«Музей і війна» та бесіда «Стан та проблеми українського музейництва»; «Місто-мрій. Як арт-об'єкти впливають на міський простір» скульптора Костянтина Скрытуцького; літературні читання з історичними коментарями «Слуги Яструба і Лілей» з письменницею Катериною Липою; «Кураторські проєкти» з мистецтвознавицею Галиною Скляренко (м. Київ); тренінги [70].

В Музеї історії міста Хмельницького відбулося відкриття виставки «Молитва за Україну». У Музеї пропаганди (м. Шепетівка) продовжує діяти музейна платформа для вивчення української мови (<https://www.facebook.com/ostrovskymuseumshpetivka>).

Великодню виставку-розпродаж картин та ікон місцевого художника Петра Войталюка відкрито у Городоцькому музеї. На виставці представлено 54 картини та 22 ікони художника. Від продажу картин виручені кошти передані у фонд Збройних Сил України. Фахівцями музею було започатковано майстер-класи з виготовлення оберегів «Лялька-мотанка – оберег для військових». У Нетішинському краєзнавчому музеї відбулися творчі майстерні для внутрішньо переміщених сімей та їх дітей (<https://www.facebook.com/groups/536622693820435>).

Протягом 2022 р. організовано музеєм історії міста та музеєм-студією фотомистецтва 45 виставок, 125 екскурсій, які відвідало 16110 відвідувачів. У музейні фонди надійшло 703 предмети [73]. Музеєм історії міста розпочато збір артефактів та свідчень учасників російсько-української війни. Отримано 40 предметів, пов'язаних із діяльністю Збройних Сил України, правоохоронних органів та добровольчих формувань: форму, одяг, предмети військового побуту, фрагменти зброї, 18 колекційних марок та листівок, присвячених вагомим подіям війни, а також предмети зі знищеного етнографічного музею Родинської середньої школи Покровськоо району Донецької області [75].

Трансформаційні зміни відбулися в соціокультурній діяльності *клубних закладів Хмельниччини*. У Полонському будинку культури пройшла творча зустріч з акторами Національного академічного драматичного театру ім. І.

Франка та митцями і діячами культури в рамках благодійного збору коштів на потреби ЗСУ. За участю зіркових учасників шоу «Україна має талант» та Григорія Решетника у Кам'янець-Подільському міському будинку культури відбулася благодійна вистава.

У Городоцькому міському будинку культури молодий актор Олександр Греков (м. Київ) проводив майстер-класи акторського мистецтва для дітей. В Шепетівському міському будинку культури відбувся розважально-пізнавальний захід «Великоднє диво» для внутрішньо переміщених осіб за участю творчих колективів, працівників міської бібліотеки для дітей.

Директор Захаровецького СБК провела майстер-клас з хенд-мейду для внутрішньо переселених осіб в Чорноострівській дитячій музичній школі.

В Полонській, Славутській та Ізяславській територіальних громадах відбулася низка заходів в рамках розважально-культурного івенту «Діти – дітям» для дітей, які вимушено покинули свої оселі та оселилися в цих громадах [73].

Вшанування пам'яті у с. Давидківці Хмельницької міської ТГ висадили «Парк пам'яті загиблим дітям» у російсько-українській війні. У парку висадили майже 200 дерев різних порід (<https://khm.gov.ua/uk/content/u-seli-davydkivci-hmelnyckoyigromady-vysadyly-park-pamyati-zagyblyh-na-viyni-ditey>). У с. Варварівці Славутської міської ТГ закладено «Сад Перемоги». Тут висадили 60 саджанців фруктових дерев [75].

У Хмельницькому на вулиці Проскурівській триває виставка-інсталяція «Вони загинули за Україну. Хмельницький пам'ятає...». Вуличні світлини складають 158 фотопортретів наших земляків, Героїв Небесної Сотні та російсько-української війни (<https://www.facebook.com/kulturaxm/>).

Фахівці Хмельницького обласного науково-методичного центру культури і мистецтва провели обласну онлайн-нараду «Культура в умовах кризи і воєнного стану» для керівників галузі культури територіальних громад (<https://honmccm.com.ua/oblasna-onlajn-narada-kerivnykiv-haluzi->

[kulturyterytorialnykh-hromad-na-temu-kultura-v-umovakh-kryzy-i-voiennoho-stanu/](#)).

Цього року активно працювала Асоціація міжшкільних методистів викладачів комунальних мистецьких шкіл за спеціалізаціями, яка провела 3 майстер-класи, 6 семінарів та презентацій з досвіду викладання, а також розвитку працівників культури з Рівненським професійним центром та перепідготовкою НАКККіМ курс «Удосконалення методики викладання фахових предметів», який відвідали 250 викладачів, з них 117 педагогів області [55].

Потрібно відмітити, що на виконання Програми розвитку Хмельницької міської територіальної громади у сфері культури на 2021-2025 роки «Нова лінія культурних змін», у 2021 р. було створено Комунальне підприємство Хмельницької міської ради «Хмельницький туристично-інформаційний центр» (КЗ «Хмельницький ТІЦ») [52].

КЗ «Хмельницький ТІЦ» є інноваційною формою соціокультурної діяльності, що сприяє розвитку туристичної галузі Хмельниччини, впровадження промоції та маркетингової стратегії, бренду Хмельницької міської територіальної громади.

Також установа здійснює формування бази даних об'єктів туристичної і рекреаційної привабливості, інфраструктури туристичного ринку міської територіальної громади та її об'єктів культурного надбання. Соціокультурна діяльність установи розширюється, впроваджуються інноваційні ідеї додаткових ресурсів для реалізації у міській територіальній громаді внутрішніх та міжнародних мистецьких і туристичних проектів. Розробляється концепція календаря фестивалів, координація проведення фестивалів та інших подій у міській територіальній громаді, створення інформаційних стендів, дороговказів, вказівників, стаціонарних карт і схем.

Соціокультурна діяльність КЗ «Хмельницький ТІЦ» дасть змогу розвивати туристичні послуги для населення та гостей міської громади,

підтримувати розвиток туристичного бізнесу на території громади та популяризувати історію громади, культуру, дозвілля серед дітей та молоді.

Хмельницький туристично-інформаційний центр знайомить з історією міста, цікаво подає таємниці, що приховують його старовинні будівлі та вулиці, маючи вікову історію. Презентується життя відомих визначних постатей на Поділлі, життєпис та розвиток міста від невеличкого поселення до обласного центру, а також особливості архітектурного самобутнього стилю Проскурова.

Хмельницький туристично-інформаційний центр у партнерстві з молодіжною спільнотою UFuture Teens проводить інтерактивний квест-екскурсію містом «Проскурів комерційний». Маршрут пролягає через вулицю Грушевського - одну з найстаріших вулиць міста, яка була осередком розбудови особняків місцевим дворянством та купецтвом. Багато цікавих, як в архітектурному, так і в історичному значенні, будинків розташовано на цій вулиці, що раніше носила назву Комерційна. Тут є на що подивитись (https://www.facebook.com/khmeltravel/?locale=ru_RU).

Туристично-інформаційний центр Хмельницького протягом 2022 року організував 35 екскурсій містом для 1876 хмельничан та вимушених переселенців, у тому числі 30 благодійних з гідом Ігорем Байдаком. Для дітей-переселенців було проведено ознайомчу гру з Хмельницьким, у якій взяли участь 16 учасників [75]. Було проведено одноденний автобусний похід, в якому взяло участь 117 учасників. Кількість відвідувачів Візит-інформаційного центру цього року становила 3067 осіб. З метою популяризації його діяльності студенти кафедри туризму та готельного господарства «Туризм» Хмельницького державного університету та студенти туристично-фізичного теоретико-методичного факультету відвідали культурологію та аксіологію ТІЦ Хмельницького гуманітарно-педагогічного факультету [73]. Крім того, ТІЦ організує для відвідувачів до 10 різноманітних красзнавчих і туристичних заходів: поетичні вечори, майстер-класи та практичні заняття.

Варто звернути увагу і на діяльності *громадських організацій*. Центр культури і дозвілля та КЗ «Білогірська центральна бібліотека» спільно з Хмельницьким обласним благодійним фондом «Калиновий шлях» провели музично-патріотичну акцію «З Україною в серці» [75].

У День Героїв у Хмельницькому відбулося 4 благодійні концерти. У змаганнях взяли участь колективи Хмельницького міського будинку культури та Хмельницького палацу творчості та юнацтва. Під час заходу збирали кошти для волонтерів 100 кращих мистецьких громадських організацій «Гайдамаки» на придбання найнеобхіднішого для захисників ЗСУ. Міністерство культури і туризму спільно з ГО «Українці майбутнього» створили серію муралів, присвячених українським героям.

Невід'ємною частиною роботи працівників культури стало волонтерство: допомога громадам міських територій у роботі працівників допомоги вимушеним переселенцям, облаштування притулків, плетіння маскувальних сіток, збір коштів на потреби збройних сил (тільки за рахунок благодійні акції, зібрали 250 500 грн та передали їх волонтерам.), створюють обереги для бійців тощо.

Діяльність Хмельницького туристично-інформаційног центру є інноваційною формою соціокультурної діяльності та важливою з огляду на підвищення інформаційного та інфраструктурного забезпечення соціокультурної галузі міської територіальної громади. Успішна реалізація проекту призведе до створення ефективної культурної галузі у Хмельницькій міській територіальній громаді, до стимулювання суміжних секторів місцевої економіки, налагодження публічно-приватного партнерства бізнесу і влади.

Отже, соціальні інститути (клуби, бібліотеки, музеї, мистецькі школи, кінотеатри, театри та ін.) перестають бути автономними джерелами культури для жителів Хмельниччини, а стають мережею, що забезпечує повноцінне культурне життя населення. Працівники культури, аматори сцени формують позитивний імідж закладів культури на основі запроваджених нових форм та методів роботи в соціокультурній сфері. Зазначаємо, що соціокультурні

практики регіону в умовах суспільної трансформації значно видозмінилися, населення області надає перевагу інноваційним формам діяльності закладів культури.

2.2.Сучасні технології Хмельницького МБК як фактор соціалізації молоді

Предметом регіонального дослідження соціокультурної діяльності є заклад культури. Важливим багатопрофільним закладом культури міста Хмельницький є Хмельницький міський будинок культури (МБК), діяльність якого, насамперед, спрямована на забезпечення потреб у творчій самореалізації та організацію змістовного дозвілля молоді.

Соціокультурна діяльність МБК спрямована на підготовку та проведення культурно-мистецьких заходів із метою забезпечення змістовного дозвілля, соціалізації молоді, підвищення рівня культури населення міста, покращення роботи колективів художньої самодіяльності та любительських об'єднань.

Розглянемо організацію соціокультурної роботи з молоддю в МБК, яка відбувається з урахуванням інтересів названої цільової групи.

У системі форм молодіжного дозвілля пріоритетними у Хмельницькому МБК є: фестиваль соціально-культурної творчості молоді «Молодіжна весна», діяльність клубу «Ерудит», молодіжні вечори, приурочені до державних свят та Дня молоді [74].

З метою підтримки обдарованої молоді колективом будинку культури реалізується програма «Творчість молодих – рідному краю». Програма створена з метою підтримки творчо обдарованої молоді, надання їй можливості для самореалізації, створення умов для повноцінної творчої діяльності.

На виконання цієї програми розроблені такі заходи:

- Створення «Майстерні студентської творчості»;
- проведення творчих молодіжних вечорів «Наші таланти»;
- організація конкурсу юних художників «Світ очима молодих»;
- проведення фестивалю творчої молоді «Таланти – 2020»;
- сприяння професійному навчанню творчій молоді [74].

В рамках спільної проектної діяльності творчий колектив МБК співпрацює із закладами культури міста. Народний аматорський колектив *народного танцю «Веселка»* (кер.-хореограф Петрина Оксана Василівна) сприяв розвитку мистецтва народного танцю (див. додаток Б).

Зберігаючи оригінальність, вона створила нову цікаву ансамблеву програму на основі подільських, волинських, гуцульських народних танців. Протягом 2020-2022 років за ініціативи О. Петрини створено хореографічно-ігровий проект з вивчення календарних обрядів «Танок з веселкою!», «Великодня Руханка», новорічно-різдвяний «Танок з веселкою». "танець. Веселка для гостей і мешканців міста»[74]. Жодне міське свято не обходиться без участі вихованців ансамблю «Веселка» та унікальної творчості лауреата міської премії імені Б. Хмельницького – Володимира та Оксана Петрина. Команда дуже орієнтована на фестивалі та є дипломантом багатьох фестивалів країни: Чернівці, Тернопіль, Вінниця, Львів, Харків, Київ та за кордоном: Грузія, Туреччина та ін.

На особливу увагу в галузі театрального мистецтва заслуговує *народний аматорський театр «Дзеркало»* (керівник, професійний режисер та актори, лауреат міської премії ім. Б. Хмельницького – Гусаков Дмитро Сергійович)(див. додаток Б). Поставлено нові захоплюючі п'єси та вистави, серед яких: «Іван-Купальські ночі» за М. Гоголем, документальна драма «Проскурів, Цеглини та кохання», драма абсурду «Кароль» за п'єсою С.

Мрожека та ін. Активні учасники колективу на чолі з Д. Гусаковим ініціювали створення громадської організації «Центр розвитку театру «Час Т», у 2020 році організували всеукраїнські фестивалі аматорських театрів «Дія перша», «Дія друга. Урбаністика». Театр «Дзеркало» – бажаний гість мистецьких просторів у містах та за їх межами, з акцентом на розвиток національно-культурних процесів та зміцнення творчих зв'язків, інтегрований у європейський театральний процес і відомий на театральні сцени таких країн: Латвія, Литва, Польща, Румунія, Бельгія та ін..

Народна аматорська капела бандуристів (керівник – заслужений діяч мистецтв України – Босенко Микола Іванович) сприяла розвитку українського музично-пісенного мистецтва (див. додаток Б).

Представляють твори світової класичної спадщини та сучасних композиторів, народну пісню та думу, хор. твори значно збагачують поточний репертуар, а саме: А. П'яццола «20 років потому», Х. Родрігес «Кумпарсіта» в обробці М. Босенка, укр. Народилась пісня в переробці «Гандзя» Народилась пісня-танго в переробці Р. Савицького «Гуцулка Ксеня», сл. І музика О.Пономарьова «Заспіваймо пісню за Україну» та ін. Набувають значення малі форми: тріо, дуети, квартети, з якими колективи беруть активну участь у культурно-мистецькій діяльності міста; капели активно організовують патріотичні виїзди в навчальних закладах Хмельницької області; учасники є дипломантами багатьох фестивалів та змагань у містах Хмельницький, Ізяслав, Вінниця, Кременчук, Кропивницький, Київ, турецька Маніса та ін.

У будинку культури під керівництвом досвідченого музиканта Марченка Михайла Володимировича, артиста Хмельницького міського духового оркестру, створено музичний гурток для індивідуальних занять гри на гітарі та саксофоні. Гурток відвідують учні різного шкільного та шкільного віку, які бажають розкрити свої таланти або вдосконалити свої вміння та навички гри на гітарі та саксофоні. Групові заняття та

індивідуальні. Унікальне гармонійне співвідношення мистецтва і спорту – *народний аматорський ансамбль бального танцю «Успіх»* (див. додаток Б).

Талант учасників ансамблю та керівника, художня досконалість кожного танцю та різнобарвна палітра костюмів прикрашають багато мистецьких заходів міста. Творче життя, наповнене концертними подіями та виступами на найвищому рівні, учні «Успіху» виступали на Всеукраїнських конкурсах, змаганнях у містах Львів, Чернівці, Луцьк, Одеса, Київ та інших у Франції, Оплески на міжнародних змаганнях у м. Італія, Польща, Болгарія, Чехія, Великобританія, Австрії, Нідерландах та ін.

Сьогодні танцювальний ансамбль «Успіх» – це справжня міська високотехнологічна танцювальна школа, що забезпечує естетичну та фізичну підготовку талановитої молоді.

З метою розвитку та відтворення народних традицій створено типовий колектив *народного танцю «Намисто»* (див. додаток Б).

Керівник І. Штогріна вивчила фольклорний матеріал регіонів України та ближнього зарубіжжя, щоб сформувати насичену програму народних танців і хореографії, яка складається з понад 40 танців і понад 20 хореографій. Колектив типового народного танцю «Намисто» постійно популяризує народний танець, надаючи пріоритет у своїй творчій діяльності національним танцювальним традиціям. Гармонійне поєднання всіх можливостей народного мистецтва робить колектив постійним учасником загальноміських свят, театральних вистав і мистецьких проєктів. Ансамбль є лауреатом та лауреатом різноманітних фестивалів та конкурсів у місті та за його межами.

Колектив ансамблю «Намисто» головним завданням вважає відтворення та розвиток народних традицій. Головна мета цієї молоді та талановитої команди – постійний пошук нового! Великою популярністю в місті користується *студія оригінального жанру «ZLights»* (див. Додаток Б).

З 2019 року групі покази з використанням піротехніки, світлодіодів та ходьби на ходулях. Під умілим керівництвом Олени Попик учасники

студії досягли високого виконавського рівня, створили оригінальні авторські вистави в яскравих сценічних костюмах і стали бажаними гостями різноманітних фестивалів, конкурсів загальноміських заходів, театральних свят, світських вечірок. місто і за його межами. Студія оригінального жанру «ZLights» активно розвивається та вдосконалюється, прагне до нового, постійно шукає нові театральні формати. Для підвищення професіоналізму члени команди проводять дружні майстер-класи.

У 2021 році стартував перший всеукраїнський фестиваль оригінального мистецтва та фаєр-шоу «zLightsFest».

Народний аматорський хор «Давидківчани» (керівник хору – Цимбалюк В.П.). Хор має багатий і різноманітний репертуар, який постійно оновлюється та розширюється. В репертуарі – українські народні пісні, сучасні українські та подільські автори та твори. Колектив відомий цікавою та креативною подачею своєї творчості, де учасники використовують драматичні елементи для відтворення народних традицій та обрядів. З 5 травня 2021 року народний аматорський хор «Давидківці» села Давидківчани приєднано до Хмельницького міського будинку культури.

Важливою частиною діяльності ХМБК є аматорські об'єднання та клуби за інтересами, які надають молоді належні можливості для духовного особистісного зростання, інтелектуального та культурного відпочинку. Робота клубу проходить у формі відкритих ігрових проєктів, зустрічей з цікавими людьми, casual арт-проєктів.

З метою формування якісного художнього смаку в *народному аматорському театрі «Дзеркало»* проводить свою діяльність театральний клуб «Et cetera». Координував роботу клубу керівник народного аматорського театру «Дзеркало» – Гусаков Дмитро Сергійович.

У 2020 році під керівництвом заступника директора з культурно-дозвіллевої роботи Мусієнко Юлії Анатоліївни створено учнівську творчу майстерню для організації змістовного дозвілля творчої молоді.

Аналізуючи досягнення Хмельницького МБК, слід зазначити, що через пандемію більшість заходів у 2020 році проходили в системі «онлайн». У цьому випадку керівник більше уваги приділяє індивідуальним формам роботи, що сприяє підвищенню рівня підготовки учнів. Це відображається в перемогах в онлайн- і офлайн-змаганнях. Уся робота МБК документується, редагується та демонструється для громадськості на веб-сайті агентства та в мережах Facebook і YouTube.

Діяльність Хмельницького МБК спрямована на збереження та популяризацію матеріальної культурної спадщини, підтримку художньої самодіяльності та реалізацію різноманітних мистецьких ідей. Колектив перебуває у творчому підйомі, наповнений молодими талантами та постійним творчим пошуком.

У 2022 році Хмельницький МБК, як і всі заклади культури територіальної громади міста, переорієнтовує всю соціокультурну діяльність відповідно до потреб та вимог воєнного стану: допомога збройним силам, підтримка бойового духу, арт-терапія та туристична діяльність для ВПО та молоді Хмельницький, офлайн мистецькі освітні організації, Волонтерські служби (https://kult.km.ua/uploads/files/2023/Zvit_2022%20.pdf)

На сцені Хмельницького МБК найважливіші заходи проводяться під керівництвом творчих працівників. Художній колектив постійно працює над удосконаленням вистав, оновленням репертуару та пошуком актуальних сучасних методів роботи. Колектив МБК надає великого значення вивченню та успадкуванню традиційної культури (святкових традицій, народних звичаїв, декоративно-прикладного мистецтва, дозвілля). З цією метою ці колективи продовжують вивчати та популяризувати українські обряди та пісні.

Однією з нових форм організації, які використовують у практичній діяльності МБК є фестивалі-конкурси.

Як справедливо зазначає Л. Зеленська, важливе призначення фестивальної діяльності полягає у її художньо-культурній складовій, що дає можливість використати інноваційні підходи щодо формування пріоритетів виховання молоді, організації змістовного дозвілля [12, с. 69]. Тож можемо наголосити, що фестивальний рух є гарною формою трансляції соціокультурних ідей Хмельницького МБК.

Фестивальні заходи є потужним каталізатором розвитку й реструктуризації творчої ініціативи в молодіжному середовищі, що є характерною рисою сучасності. Сьогодні популярності набувають мистецькі фестивальні проекти, пропаганда успішних практик і досягнень у сфері організації молодіжного дозвілля [12, с. 70]. Відкрита до інновацій молодіжна аудиторія Хмельниччини, позитивно сприймає такі проекти, що дає підстави сподіватися на сталість традицій, розвиток та перспективу.

Фестиваль «Ладовиці» став традиційним заходом для охоплення цільової аудиторії. Тут проводяться цікаві за змістом та творчою формою заходи: презентації та виставки містобудівних проектів, фотовиставки хмельницького клубу «Світи Хмельницької», літературно-музичні розвідки, пов'язані зі столицею, майстер-класи тощо.

Фестиваль органічно поєднує та збагачує культурне життя та дозвілля Хмельницького та області. Хочемо відзначити те, що до організації проекту «Молодіжний фестиваль» активно долучаються державні інституції спільно з благодійним мистецьким фондом, що свідчить про те, що держава приділяє все більше уваги сучасному мистецькому середовищу, яке вирішує соціально-культурні питання. Усі заходи, які проводить МБК, висвітлюються на сторінках місцевих видань, а також у соціальній мережі Facebook на сайті закладу.

Досліджуваний нами заклад проводить навчання та підвищення кваліфікації працівників. Протягом 2020 р. проведено 3 семінари, майстер-класи та творчі студії.

При МБК працюють: студія бального та сучасного танцю, музичний гурток, студія оригінального жанру «Вогень», студія солоспіву «Art-song». У студіях займається близько 400 вихованців [74].

Творчі проекти які проводяться за участі МБК:

- Хмельницький міський рок-фестиваль "ПРОсКурів-фест";
- клуб "Центр організації дозвілля учнівської та студентської молоді";
- театр "Дзеркало всесвіту";
- соціальні проекти;
- фестиваль хіп-хоп культури "Голоси з кварталів" [74].

Аналізуючи діяльність Хмельницького МБК, нами було з'ясовано, що протягом 2021 рр. було проведено 223 загальноміські культурно-мистецькі заходи з нагоди державних, професійних та народних свят; було організовано 46 творчих звітів народних та зразкових дитячих та дорослих аматорських колективів, класів та відділень мистецьких шкіл для мешканців міста.

Успішними формами взаємодії соціокультурної діяльності були: мистецькі події-феномени День міста «Хмельницькому – 590: Магія любові і добра»; фестиваль джазу «Jazz Fest Podillya»; фестиваль рок-музики «Rock&Buh»; літературний фестиваль «Слово єднає», літературно-перекладацький фестиваль «TRANSLATORIUM» (див. додаток А).

Викликали інтерес та збагатили культуротворчий простір міста міжнародний фестиваль моновистав «Відлуння», фестиваль-конкурс з соціальних танців «Нестримний потік», свято Купала у Молодіжному парку, День Героїв, новорічно-різдвяні свята на Різдвяному ярмарку [74].

Соціокультурна діяльність Хмельницького МБК у період військового вторгнення армії РФ в Україну продовжує виконувати свої функції та проводить безліч заходів військово-патріотичного спрямування. Одним з таких заходів став обласний відкритий фестиваль патріотичної пісні «Ми – українці!»; фестиваль-конкурс «Мистецька варта», який проходив під патронатом голови Хмельницької обласної ради Віолети Лабазюк.

У фестивалі-конкурсі взяло участь 255 виконавців в різних жанрах мистецтва. Конкурс сприяв формуванню національної свідомості, патріотичному вихованню населення, популяризації художніх творів героїко-патріотичної тематики [75].

Вперше проведено:

- відкритий фестиваль традиційного українського народного танцю «Проскурівські клейноди» у парку культури і відпочинку імені М.Чекмана;
- фестиваль оригінальних мистецтв та вогняних шоу-програм «Zlights»;
- фестиваль інфомедійної грамотності;
- «Фестиваль на колесах» в рамках літературного фестивалю «Слово єднає»;
- проєкт «Сучасне українське кіно просто неба» у населених пунктах громади;
- концерти муніципальних колективів у Давидковецькому, Пироговецькому, Шаровечківському, Олешинському, Копистинському старостинських округах;
- майстер-класи з джазового музикування для музикантів громади;
- Стріт-арт проєкти «Вони любили наше місто, а ти?» («Кость Місевич», «Борис Шильман»);
- культурні пікніки «Khmelfamily» у Молодіжному парку спільно з національними общинами;
- заходи «Україно Територія» у сквері імені С. Бандери [75].

Знято кліп екологічного спрямування академічним муніципальним камерним хором «Марево гір» на музику С. Ярецького [75].

У Хмельницькому у 2022 році було проведено 13 міських, всеукраїнських та міжнародних фестивалів, за повідомленням управління культури і туризму Хмельницької міської ради. У червні в місті проведено фестиваль оркестрових шоу-програм ArtMajorShow та VI відкритий фестиваль хорової музики «Співоча асамблея», у липні – VI міський фестиваль-конкурс

з соціальних танців «Нестримний потік», а в серпні - Міжнародний фестиваль-конкурс народної хореографії HlushenkovFolkFest.

У вересні Хмельницький прийматиме фестиваль студентської творчості «АртСтудФест-22», повідомляє Укрінформ <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3399186-u-hmelnickomu-cogoric-provedut-13-festivaliv.html>

Реалізація соціокультурної діяльності Хмельницького МБК здійснюється у співпраці з органами державної влади, бібліотеками, навчальними закладами, громадськими організаціями, державними та приватними підприємствами. Творчим результатом цієї співпраці є різноманітні за формою, тематикою та міськими потребами програми культурно-дозвіллевих, патріотично-розважальних, масових заходів, присвячених традиціям та концертів, присвячених професійним святам, вечорів пам'яті.

Таким чином, у системі дозвілля молоді м. Хмельницького існують традиційні та інноваційні форми, які широко впроваджуються МБК. Саме такий підхід до соціокультурної діяльності забезпечує реалізацію всіх видів роботи, характерних для молодіжного середовища. Таким чином Хмельницький МБК стає важливим осередком соціалізації молоді та оптимізує культуру їх життя, створює умови для змістовного відпочинку. Заклад здійснює патріотичне виховання, розвиває соціально-культурний потенціал молоді, формує здоровий спосіб життя та соціокультурне середовище.

ВИСНОВКИ

Проведений теоретичний аналіз праць дослідників у різних галузях гуманітарних наук та відповідної джерельної бази об'єкту нашого дослідження, надав можливість сформулювати наступне.

Соціально-культурна діяльність є самостійною підсистемою загальної «системи соціалізації», основним завданням якої є соціальне виховання населення. Соціально-культурна діяльність базується на методологічних взаємозв'язках в умовах розвитку соціально-культурної діяльності - це взаємозв'язок принципів, функцій, технологій, що відповідають основним законам культурного розвитку суспільства. Етимологія поняття «соціокультурна діяльність» передбачає діяльнісний характер процесів, які протікають у цій сфері і в яких розвивається професійна спрямованість.

Соціокультурної сфера Хмельниччини формується під впливом загальних і регіональних факторів. Вони впливають на формування культурно-мистецької діяльності, рівень її розвитку і територіальної організації, що включає творчий, управлінський, інфраструктурний, інноваційно-інвестиційний потенціал.

Первинною формою територіальної організації соціокультурної сфери регіону є заклади культури. Компонентна структура закладів культури об'єднує клубні установи, бібліотечну справу, функціонування концертно-видовищних установ, музейну та архівну справу, культурно-мистецьку освіту, народне аматорське мистецтво, діяльність національно-культурних товариств.

- Встановлено, трансформаційна перспектива діяльності закладів культури вбачається в їх стратегічному плануванні, Стратегії регіонального розвитку Хмельницької області на 2020–2025 рр., Програмі розвитку культури Хмельницької міської територіальної громади на 2021 – 2025 роки *«Нова лінія культурних змін»*, а також комплексного плану роботи на 2022-2023 рік. Наявність цих документів засвідчує важливість соціокультурної діяльності в комплексному пропорційному соціально-економічному розвитку регіону.

Стратегічне планування в Хмельницькій області є важливим для підвищення інформаційного та інфраструктурного забезпечення галузі культури, опанування прогресивним досвідом розробки ефективної соціокультурної політики на місцевому та всеукраїнському рівнях.

Досліджено, що структура культурно-мистецького простору регіону функціонує на основі системи базової мережі закладів культури, діяльність яких у достатньому обсязі забезпечує представлення різного роду соціокультурних послуг населенню та втілення їх художніх і творчих запитів.

З'ясовано, Хмельниччина володіє розвинутою мережею установ культури, має велику культурну спадщину. Згідно статистики Управління культури Хмельницької міської ради, основними елементами є мережа закладів культури і мистецтва, що включає 798 бібліотек, 1058 клубів і будинків культури, 3 театри, обласну філармонію, 60 початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів 149 (шкіл естетичного виховання), Хмельницький музичний коледж імені В.Заремби, Кам'янець-Подільський коледж культури і мистецтв, обласний науково-методичний центр культури і мистецтва.

Також важливими культурно-історичними пам'ятками регіону є Національний історико-архітектурний заповідник «Кам'янець», 2 державних історико-культурних заповідники «Межибіж» та «Самчики», 23 державних музеї, з них – 4 обласні, 13 районних, 6 міських, 291 недержавний музей, з яких 19 носять звання «народний музей».

Визначено, пріоритетними напрями соціокультурної діяльності закладів культури Хмельниччини є:

- реалізація програм обласного, міського та загальнодержавного характеру;
- популяризація української культури: музики, літератури, театру, кіно, образотворчого мистецтва; оновлення бібліотечного фонду україномовними виданнями;
- збереження та відродження культурно-духовної спадщини громади;

- всебічна підтримка професійного та аматорського мистецтва, впровадження інноваційних культурних проєктів, мотивація фахівців щодо створення конкурентоспроможного культурного продукту;
- удосконалення фахової майстерності викладачів мистецьких шкіл та працівників культури, розвиток співпраці з центрами підвищення кваліфікації, закладами післядипломної освіти,;
- формування креативних індустрій, підвищення обізнаності про них серед мешканців громади;
- арт-терапія для житеїв громади та переселенців, дітей та дорослих, захисників та захисниць в умовах війни.

Система мережі закладів культури клубного типу Хмельниччини сьогодні вимагає оптимізації. Найефективніше працюють та забезпечують розвиток територій міста Хмельницький, Кам'янець-Подільський, Шепетівка та такі об'єднані громади як Волочиська та Дунаєвецька міські, Новоушицька, Чемеровецька та Сатанівська селищні, Гуменецька, Колибаївська та Розсошанська сільські громади.

Трансформаційні зміни відбулися в соціокультурній діяльності клубних установ Хмельниччини. Клубні заклади проводять художньо-масові форми, орієнтовані на велику аудиторію (фестивалі, флешмоби, гуляння, ігрові молодіжні розважальні програми).

Встановлено, основні з них - фестиваль джазу «Jazz Fest Podillya», фестиваль рок-музики «Rock&Vuh», міський рок-фестиваль «пРОсКурів-фест», міжнародний фестиваль-конкурс народної хореографії HlushenkovFolkFest, літературний фестиваль «Слово єднає», літературно-перекладацький фестиваль «TRANSLATORIUM», Міжнародний фестиваль моновістав «Відлуння», фестиваль-конкурс з соціальних танців «Нестримний потік», фестиваль аматорського театру «АКТ Другий. Урбаністичний», свято Купала у Молодіжному парку, День Героїв, новорічно-різдвяні свята на Різдвяному ярмарку. В області стали традиційними Міжнародні свята національних культур у Кам'янці-Подільському, фольклорні – «Коляда»,

«Дністрові береги», «Білогірські забави». Традиційні Всеукраїнські та Міжнародні фестивалі «Козацькі забави», «Лицарський турнір», «Остання столиця», «Фестиваль повітряних куль», дитячі фестивалі «Стара фортеця» та «Кам'янецькі скелі» стали популярними не тільки в Україні, а й за її межами. Відроджуються народні ремесла: гончарство, ткацтво, подільська вишивка.

З метою активізації соціокультурної діяльності клубних закладів у сфері формування культурного середовища, в м. Хмельницький реалізуються різноманітні соціально-культурні програми, спрямовані на відродження традиційної культури, організацію творчої роботи з молоддю, дітьми, внутрішньо переміщеними особами.

Бібліотечна справа Хмельниччини – одна із динамічних галузей культури, яка займає провідні позиції щодо інформатизації та інноваційних форм діяльності як у сільській місцевості, так і у містах. При цьому потрібно звернути особливу увагу на якість кадрів, адже працівники, як правило, найслабший сегмент у системі культурної практики.

Зважаючи на те, що основними формами роботи бібліотек є масові, групові, індивідуальні. До масових заходів діяльності бібліотек Хмельниччини віднесем тематичні вечори, дні інформації, книжкові виставки, круглі столи та конференції, показ пересувної виставки «Наука – це вона», як частини освітнього арт-проєкту.

Музейна справа та охорона культурного надбання – перспективні галузі, які, зберігши прогресивну динаміку розвитку та пропагуючи унікальні цінності, повинні стати рушієм поступального розвитку культури регіону. На Хмельниччині діє 2 Державних історико-культурних заповідника «Межибіж» та «Самчики», 19 державних музеїв, з них – 4 обласні, 10 районних, 5 міських, 284 недержавних музеї, з яких 19 носять звання «народний музей». Щороку музеї області відвідує понад 500 тисяч жителів. Видовищно-розважальна діяльність перебуває наразі у стані реорганізації, пошуку нових напрямків роботи із глядачем. На об'єктах музею проводять екскурсії, семінари, святкують урочисті події, організовують театралізовані виступи

(найвідомішим є театралізоване дійство «Нічна екскурсія в Старій фортеці» (Подільський історичний музей-заповідник).

Інноваційною формою соціокультурної діяльності в м. Хмельницький є діяльність новоствореного (2021р.) «Хмельницького територіально-інформаційного центру», що сприяє розвитку туристичної галузі Хмельниччини, впровадженню промоції та маркетингової стратегії, бренду Хмельницької міської територіальної громади. Установою розробляється концепція та координація проведення фестивалів та інших подій у міській територіальній громаді.

Виокремлюємо і діяльність громадських організацій, зокрема «Мистецька сотня «Гайдамаки», ГО «Українці майбутнього». Підтримано громадських ініціатив щодо проведення заходів для різних вікових категорій населення. Управління культури і туризму співпрацює з ГО «Українці майбутнього» у створенні серії муралів, присвячених українським героям, ГО «Фізкультурно-спортивний рух «Сила Нації» щодо участі у семінарах-практикумах директорів центрів культури і дозвілля старостинських округів громади.

Волонтерство стало невід'ємною частиною роботи працівників культури: допомога в роботі Штабу допомоги вимушеним переселенцям міської територіальної громади, облаштуванні укриттів, плетіння маскувальних сіток, збір коштів на потреби ЗСУ.

Встановлено, для місцевого потенціалу Хмельниччини є важливим розвиток туристичної діяльності. Туристична діяльність може і повинна набувати нових форм територіальної організації. Серед яких ми виділяємо: залучення наявного потенціалу історико-культурної і природної спадщини місцевого значення; розвиток туристичних кластерів; розширення мережі агросадиб у контексті сільського (зеленого) туризму; розвиток подієвого туризму; формування місцевих туристичних брендів на основі нематеріальної культурної спадщини, створеної та збереженої в регіоні; формування єдиної

цілісної інформаційної бази про туроператорів та турагентів, заклади тимчасового перебування.

Досліджено, в м. Хмельницьк клубним закладом є структурний підрозділ мережі установ культури району, Хмельницький МБК, що є осередком розвитку народних художніх промислів, їх представлення на ринку клубних послуг. З цією метою створено гуртки та секції, хореографічні та театральні студії, вокальні гурти, хорові колективи та ансамблі співу, дитячі театри. При Хмельницькому МБК успішно функцінують народний аматорський ансамбль народного танцю «Веселка»; зразковий ансамбль народного танцю «Намисто»; народний аматорський ансамбль бального танцю «Успіх»; народний аматорський театр «Дзеркало»; студія оригінального жанру «ZLights»; професійні мистецькі колективи: Хмельницький симфонічний оркестр, камерний оркестр. Щорічно театральнo-концертними організаціями проводяться тисячі концертів і вистав.

Зусиллями працівників активно впроваджуються як масові (організація свят, конкурсів, форумів, літературних вечорів, виставкової діяльності) так і групові дозвіллевi форми роботи з молоддю (гурткова робота, майстер-класи).

Соціокультурна діяльність Хмельницького МБК у період військового часу продовжує виконувати свої функції та проводить безліч заходів військово-патріотичного спрямування, серед них відомий обласний відкритий фестиваль патріотичної пісні «Ми – українці!»; фестиваль-конкурс «Мистецька варта». Мистецькі колективи будинку культури провели: відкритий фестиваль традиційного українського народного танцю «Проскурівські клейноди» у парку культури і відпочинку імені М.Чекмана; фестиваль оригінальних мистецтв та вогняних шоу-програм «Zlights»; фестиваль інфомедійної грамотності; «Фестиваль на колесах» в рамках літературного фестивалю «Слово єднає»; Стріт-арт проекти «Вони любили наше місто, а ти?» («Кость Місевич», «Борис Шильман»); проєкт «Сучасне українське кіно просто неба» у населених пунктах громади; концерти муніципальних колективів у Давидковецькому, Пироговецькому,

Шаровечківському, Олешинському, Копистинському старостинських округах; майстер-класи з джазового музикування для музикантів громади; культурні пікніки «Khmelfamily» у Молодіжному парку спільно з національними общинами; заходи «УкраїноТериторія» у сквері імені С. Бандери.

Отже, заклади культури Хмельниччини трансформуються на виклики сучасності, стають осередком соціокультурного потенціалу регіону, презентуючи традиційне мистецтво шляхом створення колективів різних напрямків і жанрів, впровадження художньо-мистецьких заходів (свят, фестивалів, конкурсів, мистецьких проєктів), розвитку аматорської творчості, організації змістовного відпочинку дітей та молоді. Працівники культури, аматори сцени формують позитивний імідж закладу культури на основі запроваджених нових форм і методів роботи.

У ході дослідження було проаналізовано ті важливі соціокультурні функції, які виконують установи культури та клубні заклади Хмельниччини, як осередки культури і дозвілля, а саме: збереження й розвиток традиційного народного мистецтва, задоволення соціокультурних потреб населення, духовний розвиток особистості, формування громадської думки, сприяння розвитку української нації, її культури. Проте, різноманітність культурних послуг, які надаються клубами недостатньо для того, щоб конкурувати у сфері надання культурних послуг з приватними інституціями аналогічного спрямування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про культуру: Закон України. [Електронний ресурс]: Закон України від 14.12.2010 № 2778-VI. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text>
2. Безклубенко С.Д. Культура в сучасних трансформаційних процесах: колект. моногр. /за ред. М. М. Бровко та ін. Ніжин : Вид-во Асперс-поліграф, 2011.
3. Бойко О. П. Культура дозвілля у суспільстві ризику: монографія. Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2011. 285 с.
4. Бочелюк В. Й., Бочелюк В. В.. Дозвіллезнавство: навч. посіб. Київ: Центр навч. літ., 2006. 208 с.
5. Виткалов С. В. Рівненщина: культурно-мистецький потенціал в парадигмах сучасності : монографія / за ред. проф. В.Г.Виткалова. Рівне: ПП ДМ. 2012. 416 с.
6. Виткалов С. В. Вища культурологічна освіта в Україні: регіональний дискурс (крізь призму діяльності кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства РДГУ: моногр.-довідк. вид. / за ред. проф. Виткалова В.Г. Рівне: А.Брегін, 2021. 550 с.
7. Воловик А. Ф. Педагогіка дозвілля: підручник. Харків : ХДАК, 1999. 329 с.
8. Головач Н. М. Менеджмент культури в контексті сучасних соціокультурних перетворень. *Культура і сучасність*. 2017. № 2. С. 10–15.
9. Гриценко О. Культурний простір і національна культура: теоретичне осмислення та практичне формування: монографія Київ: Інститут культурології НАМ України, 2019. 256 с.
10. Долинська О. Особливості туризму Хмельницької області. *Вісн. Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка*. Вип. 1-2 (66-67), 2017. С. 146-149.

11. Задворний С. І. Територіальна організація культурно-мистецької сфери регіону (на матеріалах Хмельницької області): дис. ... канд. геогр. наук. 11.00.02. Тернопіль, 2016, 246 с.
12. Зеленська Л. М. Менеджмент мистецьких фестивальних проєктів: інноваційні підходи. *Креативні індустрії в сучасному культурному просторі : збірник матеріалів Міжнародної наук.-практ. конф.* Київ, 26 травня 2016 р. Київ : НАКККіМ, 2016. С. 68–71
13. Івановська Н.В., Шульгіна В.Д., Яковлєв О.В. Соціокультурне проектування в мистецтві: теорія та практика : підручник. Київ : НАКККіМ, 2018. 196 с.
14. Козаренко О., Пасічник В. Менеджмент соціокультурної діяльності: колективна монографія / упоряд. Козаренко О., наук. ред. Пасічник В. Львів : Растр-7, 2018. 208 с.
15. Кочубей Н. В. Соціокультурна діяльність. Суми : Університетська книга, 2015. 122 с.
16. Культурно-дозвілєва діяльність у сучасному світі: колективна монографія. К.: Видавництво Ліра-К, 2017. 328 с., с.209-210.
17. Корінний М. М., Шевченко В. Ф. Короткий енциклопедичний словник з культури / відп. ред. В. Ф. Шевченко. Київ : Україна, 2012. 383 с.
18. Кравченко О.В. Культурна політика України в парадигмах сучасності: теоретико-методологічні аспекти культурологічної інтерпретації : монографія. Х: ХДАК, 2011. 288 с.
19. Любарєць В. В. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності в умовах інформаційно-освітнього середовища: дисертація. НПУ імені М. П. Драгоманова. Київ, 2019.
20. Малков Д.Ю. Технології забезпечення соціокультурного дозвілля молоді. Вісник ЛНУ ім. Т. Шевченка. Педагогічні науки. 2013. № 23(1). С. 196–205.

21. Менеджмент соціокультурної діяльності. Колективна монографія/ Львів. нац. ун-т ім. І. Франка ; упоряд. О. В. Козаренко, наук. ред. В. П. Пасічник. Львів: Растр-7, 2018. 208 с.
22. Москвічова Ю. О. Соціокультурна динаміка розвитку Вінниччини періоду незалежності України (1991- 2014 рр.) : дис. ... канд. мистецтв: ДВНЗ «Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника». Івано-Франківськ, 2015. 277 с.
23. Організація та методика культурно-дозвілєвої діяльності. Ч. 1. Теоретичні основи культурно-дозвілєвої діяльності: Монографія. Київ : Вид. центр ДАКККМ, 2000.
24. Основні завдання та напрямки соціально-культурної діяльності. URL: <http://um.co.ua/1/1-7/1-71033.html>
25. Пазюк Р. Ю. Соціокультурна діяльність як інструмент соціальної політики. Освіта та соціалізація особистості : *матеріали ІХ Всеукраїнської Інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих вчених* (Одеса, 23-24 квітня 2021 р.) / Південноукр. нац. пед. ун-т імені К. Д. Ушинського. Одеса, 2021 С. 25-26.
26. Петрова І. В. Дозвілля в зарубіжних країнах: підручник. Київ : Кондор, 2005. 408 с.
27. Петрова І. Культура молодіжного дозвілля як соціально-педагогічний феномен. *Рідна школа: наук.-пед. журнал*. 2007. № 7/8. С. 19-22.
28. Петрова І. В. Проектування у соціокультурній сфері: навч. пос. Київ : КНУКіМ, 2007. 372 с.
29. Петінова О. Б., Опанасюк В. В. Теорія та історія соціокультурної діяльності : навч. пос.. Одеса, 2018. 78 с.
30. Поліщук Л. О. Рекреаційний потенціал закладів клубного типу. *Педагогічні та рекреаційні технології а сучасній індустрії дозвілля : матеріали ІІ Міжн. наук.-практ. конф. (5 черв. 2006 р.)*. Київ : КНУКіМ, 2006. С. 102 – 104.

31. Поліщук Л. О. Заклади клубного типу України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури* : Зб. наук. пр. Вип. 23. Київ : ДАКККіМ. 2009. С. 176-184.
32. Поліщук Л. О. Соціально-культурна діяльність клубів України (кін. ХХ - поч. ХХІ ст.) : дис. .. канд. культурології : 26.00.01. Київ. нац. ун-т культури і мистец. Київ, 2011. 192 с.
33. Практикум із соціокультурної діяльності : конспект лекцій / укладачі Н. Д. Світайло, Т. Л. Повалій. Суми : Сумський державний університет, 2020. 38 с.
34. Садовенко С. М. Клубні заклади як важливий чинник становлення та розвитку культури регіонів України: функції та форми діяльності. *Вісник НАКККіМ*. 2015. № 1. С. 42 – 50.
35. Степанова О.А. Концептуальні засади становлення і розвитку національного культурного простору України : монографія. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова; Ніжин : ПП Лисенко М. М., 2017. 416 с.
36. Солоха Д. В., Сапельнікова Н. Л. Моделювання системи оцінки ефективності менеджменту соціокультурної діяльності. *Менеджер*. 2016. № 2. С. 33–41.
37. Соціокультурний менеджмент: історія, теорія та сучасні практики : хрестоматія / уклад.: О. Р. Копієвська, Н. О. Шевченко. Київ : НАКККіМ, 2019.
38. Спіріна Т. Соціокультурна діяльність, як засіб формування життєвих цінностей молоді у вільний від навчання час. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/36013/1/T_SPIRINA_PPPSS_KSP&KO_IPSP.pdf
39. Скрипник Є. М. Управління закладами культури та мистецтв. Чернівці : Рута, 2015. 127 с.

40. Філіна А. П. Культурний простір: основні його види та культурна діяльність суспільства щодо задоволення соціокультурних потреб громадян. *Міжнародний вісник: Культурологія. Філологія. Музикознавство*. 2016. Вип. 1. С. 82–86.

41. Хмельницькі краєзнавчі студії: науково-краєзнавчий збірник. / [редкол. Баженов Л.В., Блажевич Ю.І., Єсюнін С.М. та ін. Хмельницький : ФОП Стрихар А. М., 2021. Вип. 32. 230 с.

42. Хмельницький культурний: з минулого в майбутнє : [культурна спадщина та культурні осередки міста Хмельницького] / ред. : С. Єсюнін, В. Кулаківський, С. Крук та ін. Хмельницький : ПП Дереза, 2006. 144 с.

43. Цимбалюк Н. М. Інституціональна модернізація культурно-дозвілдової сфери в Україні: дис... д-ра соціол. наук: 22.00.04. Київський НУ ім. Т. Г. Шевченка. Київ, 2005. 40 с.

44. Цимбалюк Н.М. Дозвілля в Україні. Теоретичні та емпіричні аспекти: монографія. К.: ДАКККіМ, 2003. 224 с.

45. Чекштуріна В. М. Формування комунікативної компетентності менеджерів соціокультурної діяльності. *Вісник Харківської державної академії культури. Серія: Соціальні комунікації*. 2015. Вип. 46. С. 161–169.

46. Щербина А. М. Формування соціокультурних метарегуляторів у технологіях виховної діяльності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015. № 7. С. 485–498.

47. Щербина-Яковлева О. Ю. Менеджмент соціокультурної діяльності як напрям наукового та технологічного знання : підручник : у 2 ч. Частина 1. Дидактика, логіка, методологія / за заг. ред. О. Ю. Щербини-Яковлевої. Суми : Сумський державний університет, 2019. 249 с.

48. Шейко В. М. Культура. Цивілізація. Глобалізація (кін. XIX – початок XXI ст.) : монографія. У 2-т. Харків : Основа, 2001. Т. 1. 520 с.; Т. 2. 400 с.

Інтернет-джерела:

49. Блог управління культури і туризму Хмельницької міської ради.

URL: <https://kulturaxm.wordpress.com/%D0%B0%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96-%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B8/%D0%B2%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE-%D1%85%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B2%D1%96/>

50. Департамент інформаційної діяльності, культури, національностей та релігій Хмельницької обласної державної адміністрації. URL: <http://kultura.km.ua/archives/category/kultura>

51. В облдержадміністрації проаналізували результати діяльності установ культури і мистецтва області у 2018 році. URL: <https://solobkovecka-gromada.gov.ua/news/1551461974/>

52. Департамент інформаційної діяльності, культури, національностей та релігій Хмельницької обласної державної адміністрації. Культура. URL: <http://kultura.km.ua/archives/category/afisha>

53. Знайомство з Хмельниччиною: Меджибіж – місто межі богами та людьми. URL: <https://km-oblrada.gov.ua/znajomstvo-z-hmelnichchynoyu-medzhybizh-misto-mezhy-bogamy-ta-lyudmy/>

54. Звіт про роботу управління культури і туризму Хмельницької міської ради за 2021 рік. URL: https://www.kult.km.ua/uploads/files/2022/Zvit_2021.pdf

55. [Звіт про роботу управління культури і туризму Хмельницької міської ради за 2020 рік.](#)

URL: https://www.kult.km.ua/uploads/files/2021/Zvit_2020.pdf

56. [Звіт про виконання Програми розвитку міста у сфері культури на 2016-2020 роки «50 кроків, що змінять місто».](#)

URL: <https://www.kult.km.ua/Zvit-pro-robotu>

57. На базі Хмельницького ОЕНЦУМ відбулась Всеукраїнська науково-практична конференція «Пам'яткоохоронна діяльність в Україні: історія та сучасність»

URL: https://nenc.gov.ua/?p=36943&wiziapp_back=cat-1

58. Управління культури і туризму Хмельницької міської ради.

URL: <https://www.kult.km.ua/>

59. Управління культури і туризму Хмельницької міської ради.

Новини. URL: <https://www.kult.km.ua/news>

60. Програма розвитку Хмельницької міської територіальної громади у сфері культури на 2021-2025 роки «Нова лінія культурних змін». URL: <https://kult.km.ua/programa-rozvitku-hmel-nic-koji-mis-koji-teritorial-noji-gromadi-u-sferi-kul-turi-na-2021-2025-roki-nova-liniya-kul->

[turnih-zmin](https://kult.km.ua/programa-rozvitku-hmel-nic-koji-mis-koji-teritorial-noji-gromadi-u-sferi-kul-turi-na-2021-2025-roki-nova-liniya-kul-)

61. Програма підтримки книговидання та читацької культури у Хмельницькій міській територіальній громаді на 2021-2025 роки «#Щодня читай українською». URL: [https://kult.km.ua/programa-](https://kult.km.ua/programa-pidtrimki-knigovidannya-ta-chitac-koji-kul-turi-u-hmel-nic-kiy-mis-kiy-teritorial-niy-gromadi-na-2021-2025-roki-schodnya-chitay-ukrajins-koyu)

[pidtrimki-knigovidannya-ta-chitac-koji-kul-turi-u-hmel-nic-kiy-mis-kiy-teritorial-niy-gromadi-na-2021-2025-roki-schodnya-chitay-ukrajins-koyu](https://kult.km.ua/programa-pidtrimki-knigovidannya-ta-chitac-koji-kul-turi-u-hmel-nic-kiy-mis-kiy-teritorial-niy-gromadi-na-2021-2025-roki-schodnya-chitay-ukrajins-koyu)

62. Програма розвитку інформаційної інфраструктури туристичних послуг на 2021-2023 роки.

URL: https://kult.km.ua/uploads/files/2022/programa_tourism.pdf

63. Пресреліз Проекту «Програма навчально-просвітницьких заходів «Поджазуємо?!».

URL: https://admin.kult.km.ua/uploads/files/jazz_presreliz.pdf

64. Проект «Говорять старовинні будівлі».

URL: <https://kult.km.ua/Projekt->

65. Стан та перспективи розвитку музейної справи в Хмельницькій області.

URL: <https://www.3849.com.ua/news/2141926/stan-ta-perspektivi-rozvitku-muzejnoi-spravi-v-hmelnickij-oblasti>

66. Стратегія розвитку Хмельницької області на 2021-2027 рр.

Режим доступу: URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2020/04/strategiya-rozvytku-hmelnyczkoyi-oblasti-na-2021-2027-roky>.

67. Хмельницька обласна рада. Паспорт області 2022. URL:

<https://km-oblrada.gov.ua/khmelnysky-region/>

68. Хмельницька обласна рада. Культура. URL: [https://km-](https://km-oblrada.gov.ua/category/kultura/)

[oblrada.gov.ua/category/kultura/](https://km-oblrada.gov.ua/category/kultura/)

69. Хмельницька обласна рада. Підбито підсумки обласного відкритого патріотичного фестивалю-конкурсу «МИСТЕЦЬКА ВАРТА». URL: <https://km-oblrada.gov.ua/pidbyto-pidsumky-oblasnogo-vidkrytogo-patriotychnogo-festyvalyu-konkursu-mysteczka-varta/>

70. Хмельницький обласний науково-методичний центр культури і мистецтва. URL: <https://honmccm.com.ua/>

71. Хмельницька обласна універсальна наукова бібліотека – офіційний сайт. URL: http://ounb.km.ua/news/2021/2021_10_08_2/2021_10_08_2.php

72. Хмельницька міська рада. Офіційний сайт.

URL: <https://khm.gov.ua/uk/content/nashe-misto>

73. Хмельницька міська рада. Управління культури і туризму.
Звіт про роботу управління культури і туризму за 2022 рік.

URL: https://kult.km.ua/uploads/files/2023/Zvit_2022%20.pdf

74. Хмельницький МБК. Сторінка на Facebook.

URL: <https://www.facebook.com/hmmbk2011>

75. Хроніка культурного життя Хмельниччини.

URL: http://ounb.km.ua/info/hronika/2022_04.pdf

76. Фестивалі та конкурси у місті Хмельницькому у 2022 році.

URL: <https://www.kult.km.ua/Konkursi--festivalI>

ДОДАТКИ

Додаток А

ФЕСТИВАЛІ ТА КОНКУРСИ У МІСТІ ХМЕЛЬНИЦЬКОМУ (2022-2023 рр.)

Мама і діти — немає любові сильнішої в світі

11 Травня 2023 р.

Відбулося нагородження переможців конкурсу «Портрет моєї матері-2023»

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ОБЛАСНИЙ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА

**КРАЩИЙ КЛУБ
І БУДИНОК КУЛЬТУРИ
В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ
2023**

ОБЛАСНИЙ ОГЛЯД-КОНКУРС
СЕРЕД КЛУБНИХ ЗАКЛАДІВ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

ПРИЙОМ ЗАЯВОК

СОЦІОКУЛЬТУРНА ПРАКТИКА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО МБК

Здобутки ансамблю народного танцю «Намисто». Джерело: Хмельницький міський будинок. Фейсбук.
https://www.facebook.com/hmmbk2011/?locale=uk_UA

продовження Додатку Б

Здобутки народного ансамблю бального танцю «Успіх». Джерело:
 Хмельницький міський будинок. Фейсбук.
https://www.facebook.com/hmmbk2011/?locale=uk_UA

продовження Додатку Б

Аматорський ансамбль народного танцю «Веселка». Джерело: Хмельницький міський будинок. Фейсбук.
https://www.facebook.com/hmmbk2011/?locale=uk_UA

продовження Додатку Б

Народна аматорська капела бандуристів

продовження Додатку Б

ВИСТАВА

НАРОДНОГО АМАТОРСЬКОГО ТЕАТРУ
"ДЗЕРКАЛО"

ПРОС-
КУРІВ
ЦЕГЛА І ЛЮБОВ

27 ТРАВНЯ | У ПРИМІЩЕННІ
МОНО-ТЕАТРУ "КУТ"

Хмельницька міська рада
Управління
культури і туризму

БУДИНОК
КУЛЬТУРИ

18 травня
17:00

сквер імені
Т.Г. Шевченка

МИСТЕЦЬКА АКЦІЯ
присвячена
ВСЕСВІТНЬОМУ ДНЮ ВИШИВАНКИ
"НАРОДЖЕНІ У ВИШИВАНЦІ"

продовження Додатку Б

